

עתר | ט

לבדו | תשרי תשע"ה

עורכים: אבישר וסיון הר שפי

מיסודו של מבוע

מקימו ועורכו הראשון
יעקב אבן-חן ז"ל

כתב העת יצא לאור
בתמיכת מועצת הפיס לתרבות ולאמנות

עיצוב גרפי: מיכל קוטנר
עריכה לשונית וניקוד: יעל אופק-שמוש, שרה פוקס
אמניות מלוות: מוריה אשכנזי-רוזנבלום, שולמית עציון
תמונת שער: שולמית עציון, 'אייל לבן', קליפות שום, סיבי זכוכית
ואפוקסי, גודל חלל 3x4 מ', 2010.

©

כל הזכויות שמורות

עתר

יוצא לאור על ידי עמותת מבוע

תשרי תשע"ה

כתובת המערכת: atar670@gmail.com

הפקה:

הוצאת מכללת הרצוג - תבונות

המכללה האקדמית הרצוג

אלון שבות 9043300

טל' 02-9937333

פקס' 02-9932796

דוא"ל: tvunot@herzog.ac.il

ISSN 0541-5829

סדר הדברים

5		בשער הגליון
	(בלילה בלילה)	שפי רוזנצויג
7	גלויות	מוריה אשכנזי-רוזנבלום
	לאכול את הלחם מבפנים	
8	היום עץ	
9	ידיים של אור	
11	פתיל תכלת	
12	שלושה שירים	בכל סרלואי
15	מחשיך	אבישר הר-שפי
16	עברים	
17	רבה אמונתך (סיפור)	אברהם יונה
23	ויוותר	תמר שכטר
24	(כשלחשת שכל שבר)	
25	(שקט בתוך שקט)	דוד סנה
27	שקטה ביום עברה	שרה אסייג
28	ירושלמית	דעה גלעדי
29	עצמות	
30	בבת	
31	In camera	צחי כהן
32	(מה הן שנות חושך)	נחום אבניאל
33	שאני מעפר	
34	(ספר התורה ישן בארון)	
36	(בפינה נסתרת)	רות גלעד
	העצים	
37	(כמו בתוך בוסתן רוגע)	
	על מרחק שהוא קרבה ועל קרבה	צבי כרמלי
38	שאינה אלא מרחק (מאמר)	
46	למה לכתוב שירה	יעקב עזריאל
47	(עורב הוא הציפור הכי יפה בעולם)	יובל גלעד
49	בדידות	שלמה שוק
51	(מא מאמי אמא)	חני מייטליס
52	מעבר לים השחור	
53	ריק	

54	ניקיון	
55	הפקד (סיפור)	יהודה גזבר
67	(השלמתי מניין למתים)	יוסי סוויד
68	(ראיתי פרח מתורגם לשבעים לשונות)	
69	(כל ברוא אל נושא)	
70	ויחבש את חמורו (סיפור)	- • -
72	ימים פרועים (סיפור)	ערן דגני
80	(כבר שבע שנים)	רוני אלדד - שאשא
	יצירה	
81	(אתה יודע צריך לדעת לאהוב אותי)	
82	(שני בתים מאתנו)	
84	(יצחק ורבקה צועקים זה אל זו)	אילה אברהמי
85	(אני קוראת אתה)	
86	(החזאי -)	
87	תריץ רעיץ	סיון הר - שפי
89	הנני	
90	שלושה	יהודה ליבס
91	רוחין ונפשין	אסתר קמרון
92	אלוהי יצחק	דבורה זגורי - רוזאל
93	תוהו ובוהו	יהודה גזבר
95	כל התחלה היא סוף	
97	בלי תוספות (סיפור)	שפי רוזנצוויג
106	קבצנית	נעמה שקד
107		אודות האמנות המלווה

עבודות:

10	זמן דק	מוריה אשכנזי - רוזנבלום
22	בלבן	שולמית עזיון
26	נוצות	שולמית עזיון
35	מלים	מוריה אשכנזי - רוזנבלום
45	אייל לבן	שולמית עזיון
50	עובר	שולמית עזיון
59	קו אפס	מוריה אשכנזי - רוזנבלום
83	קן ציפור	מוריה אשכנזי - רוזנבלום
105	אישי	שולמית עזיון

בשער הגיליון

ההכרה בבדידותו הקיומית של האדם ובמגרעותיה היא אחת מן התובנות הראשונות המושמעות מפי הבורא במקרא:

לא טוב היות האדם לבדו
אעשה לו עזר כנגדו

אולי אין זה מקרי ששורות אלו יצאו תחת הקולמוס האלוהי מחורזות כשירה; הרי "המשורר ממצוקה לא משפע הוא שר" (זך).

הבדידות מביאה את האדם לעימות עוצמתי עם עצמו – אך מתוך כך עולות גם מעלותיה: בתרומתה לבניית הכרתו ולכינון עצמיותו הנבדלת, כפי שעולה מפסוקי בדידות אחרים בבראשית:

ויוותר יעקב לבדו
ויאבק איש עמו
עד עלות השחר

מלים אלה מהדהדות לאורך חלק מן היצירות בקובץ זה, השר ומספר את לבדיות האדם, על תהומותיה הקשים לצליחה, על מחוזות כיסופיה הרחוקים ואף בלתי-אפשריים, ולעתים נדירות גם על האפשרות שלה – של הלבדיות – להיות לאדם לחברה, בהעניקה לו את מתנת הרחם: המרחב הפנימי השקט, המגלף את האדם כיוצר, כמנהיג, כברוא יחיד ומיוחד.

כל החומרים שהגיעו אלינו עסקו בנושא שיועד לשער המרכזי והפך לנושא הבלעדי של הגיליון – אולי משום שהיות לבד היא החוויה הפוסט-מודרנית בה"א הידיעה, בדור שידע פירוקים הרבה. הרצון ואף הצורך בקשר אנושי הוא הקריאה החזקה ביותר הנשמעת מבעד לכתובים, בחינת "תהום אל תהום קורא". דוד אבידן, מראשוני המשוררים הפוסט-מודרניים בישראל, העיר באחת המסות הארס-פואטיות היפות ביותר שנכתבו בעברית על העברית ("עוד משהו"), על דרכו לאחד מילים נפרדות ולאיינתן כמילה אחת – מתוך השקפה כי ישנם יחסי גומלין בין בדידותן של מילים, ובדידותם של אנשים:

מלים רבות כולכך, ולו גם הטובות שבהן, בתוך משפטים רבים כולכך, ולו גם במתוקנים שבהם, מועדות עדיין, דוגמת המובחרים שבבני-אנוש בתוך המפותחות שבחברות, לבדידות ממארת. אם יכולים אנשים, שנתוודעו אל בדידותם בעזרת מלים, לעשות משהו למען מלים בודדות, הרי זה רק דבר אחד: לדאוג לפחות להן לחיי-חברה תקינים.

יבוא גיליון זה ויעיד כי איננו בודדים בבדידותנו, ולו משום כך -

ואני בעצם לא לבד (זך).

בברכה,

אבישר וסיון הר-שפי.

שפי רוזנצוויג

*

בליִלָה בליִלָה
מעלית הגג,
אני מצליח לראות
שהשמים גדולים יותר
מדכּוּדֵךְ הנפֶשׁ,
שהנשמה מאירה יותר
מעצבונה

ואז לרדת בסלם
הנצב ארצה,
ובבקר בבקר
לספר לעצמי בקול אִמְתִּי
על הפלא העצום
שאני

גלויות

איך שאבדנו
לא כתוב על הגלויות
וגל געגוע ענק מכה ונעלם
משאיר אותנו מגרים ונפוחים
ולא זוכרים את הדרךכים.

ולך תפענח את הרחמים וההחמצות
ממטפחת רִוֵית דְמָעוֹת,
הנח מול השמש את מה
שגדול ממך לעולם.

מוריה אשכנזי-רוזנבלום | לאכול את הלחם מבפנים

שָׁעֲרִים שְׂאֵנִי עוֹבְרֵת דְרָכְכֶם
וְהֵם נִשְׂאִים מֵעָלַי טְמִירִים וּבְטוּחִים
וּלְרַגַע אֲנִי מְקַבֶּלֶת עָלַי בְּאַהֲבָה
וּלְרַגַע אַחֵר
טוֹרְפֶת אֶת קִרְבִּי כְמוֹ לֶחֶם מִבְּפָנַי

היום עין

הַיּוֹם עֵץ עֲנָק
קוֹרֵם בְּעֲצָמָה בְּמַעֲבֵה יַעַר
אַחֵר כִּדְ צְפוּרוֹ
מְנַחֵת לְמוֹת חֲרִישִׁית
עַל פֶּר עֵשֶׂב לַח

מְחַר אֶהְיָה
עֵץ נוֹפֵל בְּשָׂדֵה
אַחֵר כִּדְ כּוֹכְבוֹ
מוֹטֵל לְכַבוֹת יְחִידִי
בִּיבֵשׁ נִשְׁבֵּר
וְרִיחַ חֲצִיר מִתְפָּרֵץ

ידיים של אור

לְפָרְקִים אָנִי חֶלֶק מִגּוֹפֵי לְפָרְקִים אָנִי גּוֹפֵי לְפָרְקִים אָנִי
חֲלָלוּ הָרִיק.

לְפָרְקִים רַק הַבָּאב

חֲלָקִי עֲצֻמוֹת שְׁבוּרוֹת רְקֻמוֹת מְעַקְמוֹת.

אָנִי רוֹצֶה

יָדַיִם שֶׁל אֹר

לְאַחוֹת בְּהֵן

בְּזָהָב טְהוֹר

לְהַגְלִיד

לְתַמִּיד

מִקְשָׁה אַחַת לְמֵאוֹר

מוריה אשכנזי-רוזנבלום, 'זמן דק', אזור, חוט זהב ופרפין.

פתיל תכלת

יש איזה תהום ואני
מנסה שלא להתפזר לאין קץ
ממוללת קצוות של עצבים
וקצוות של תכלת
מתפזרת מחדש
אל ארבע כנפות שמים
נאספת חזרה
אל קצוות היש

בכל סרלואי | שלושה שירים

לסילביה פלאת'

*

אני ליד התנור והנמלים הולכות עליו בלי בושה
 ולי יש חם גבוה, ובית כואב, וכמה סוגים של משככים
 הקירות מגלידים פצעני טיח.
 אם אפתח את צנור הגז
 יפעעעו שירים לרוקן את העולם מחמץ.
 אני זורקת מגבת מטבח לכביסה
 ומגישה לסילביה עוגיות וחלב
 כשהילדים ישנים.

*

אני מדליקה את הסיגריה מבפנים
 גם אם אשיב מלחמה, יגבר עלי הלילה.
 על פתקאות מהבנק, חשבונות,
 מספרי טלפון לא נכונים, הודעות לפני נתוק
 רשימת חובות, פרורים, חשבונות

רסיסי שנה בלא חלומות, בתוכה אוכדת אמונתי לטובת
 הרהורי תשובה, שפת אמת, בעל התניא קושר אותי בחבל שכלו
 נגזן
 כלים בכיור, מטפחת, נוצה, ציור מהגן
 איני כותבת

דהומה, נלכדת בחיק הנאון
 פרפר שהלילה כבר על כנפיו מבקש את צדי המואר
 נחבטת

[תשרי עיג]

*

שְׁלוֹם,
 אַתָּה מוֹכֵן לַעֲזוֹר לִי לַעֲבֹר אֶת הַלַּיְלָה?
 בְּטַח שְׁעִשְׁנֵנִי, אֲבָל הָאוֹיֵר בְּתֵל אֲבִיב כְּבֵד
 וּבְאֲלֻכוֹהוֹל אֵינִי נוֹגַעַת, תּוֹדָה.
 גַּם לֹא הַחֲבוּק, לְמִדְתִּי לְהִסְתַּפֵּק בְּמוֹעֵט
 וּכְבֹר שָׁנָה לֹא נִגַע בִּי אִישׁ, זֶה בְּסֹדֵר.
 אֲנִי רַק רוֹצֵה לְדַבֵּר. הִזָּה לִי עֶרֶב נִהְדָר
 וְאֵין לִי לְמִי לְסַפֵּר
 הַלַּיְלָה כְּבֵד עָלַי.
 אֲנִי זְקוּקָה לְכָל הָאֲמִץ, לִיתֵר דִּיוּק
 הוּא זְקוּק לִי
 הוּא לֹקַח פֶּסֶה מִמֶּנִּי כִּשְׁהוּא פּוֹחֵד.
 אֲבָל הַבְּדִידוֹת קִפְץ לְבַקֵּר וְעִכְשָׁו
 גַּר אֲצִלִי, מִזְמִין חֲבָרִים, יוֹשֵׁב עִם
 תַּחְתּוֹנִים מְלַכְלָכִים אֲצִלִי בְּסֻלּוֹן, דוֹחֵק אֶת
 אֱלֹהִים לְפָנֵת הַמְטַבֵּחַ, נִשְׁאַר לְהַבִּיד אוֹתִי
 כִּשְׁהַהוֹרִים בְּאִים.
 תּוֹדָה שְׁהַרְמָתָה,
 כָּל הָעֶרֶב דְּבַרְתִּי עִם אֱלֹהִים
 בְּסוֹף הוּא נִתַּק, בְּשָׁעוֹת הָאֵלֶּה גַּם הוּא
 לְבֵד.
 אֲנִי מִפְתֵּלֶת אֶת גּוֹפִי כְּמוֹ חֵלֶה קְלוּעָה אֶל הַתְּבִנִית
 הַחֵם שְׁבִשְׁתִּיקָה מַעֲלָה אוֹתִי עַל גְּדוֹתִי
 תִּשְׁמַע, אֲנִי מְלֹאָה גְרוֹרוֹת
 לֹא נָעִים לְדַבֵּר עַל זֶה, אֲבָל
 אֲנִי שׁוֹמַעַת בְּקוֹלְךָ שְׁזָה מְדַבֵּק.
 וְלִבּוֹר הַזֶּה חִיבָת לְהִיּוֹת תַּחְתִּית
 וְלִי אֵין, אַתָּה מִבִּין, הַבּוֹר נִשְׁאַב אֵלַי כְּמוֹ חֹר
 שָׁחַר, מְזַהֵם אוֹתִי לְפִי הַהַעֲדָר
 וְתַמִּיד מָחָר, אֲבָל אֲנִי צְרִיכָה עִכְשָׁו
 סִירַת נֵיר
 שְׁתַּעֲבִיר אוֹתִי אֶת הַלַּיְלָה.
 הַכֵּל מִתְפָּרֵץ
 כְּמוֹ הַתְּפוּצָצוֹת שֶׁל קֶן נְמָלִים בְּמִטְבַּח
 אַתָּה שׁוֹתֵק, הַכְּבֹדֵתִי עָלֶיךָ, סְלִיחָה.

אני אנתק, וממילא לא חגיגתי
ואין בי קו אחד מחבר מלבד

לאֱלֹהִים

אבישר הר-שפי | מחשיך

לְמָה לֹא הִמְתַּנֶּתְ קֶצֶת
אֵיךְ בְּרַחֲתִי
כַּמְהִירוֹת הָאוֹר
גַּם בְּגִדְךָ עֲזַבְתִּי
אֲזַי מָה אִם מוֹצְאֵי שְׁבֵת
אֶפְשֶׁר לְשִׁתּוֹת קֶצֶת בִּיָּדָה לְמַלְוֵה עִם דָּוִד
לְהַדְלִיק נֵר לְהַרְיִיחַ הַלּוֹאֲיִזָּה הַיִּסְמִין
חֲשׂוֹךְ כָּאֵן עֲכָשׁוּ
אֶתָּה יוֹדֵעַ
כְּמוֹ חֲשֶׁךְ שֶׁל לַיְלָה

מתוך הספר 'אל אשר לו אחוות הארץ' הרואה אור בימים אלו בהוצאת '62'

עֲבָרִים

מעניין הנפילה מהרבי מלובלין ז"ל

ומי שְׁמַנְסָה לְהִבְקִיעַ אֶת רַחֲמָה
וְעוֹשֶׂה עֲצָמוֹ כְּנַחְשִׁים
שֶׁנִּפְשׁוּ שְׁחֵרָה כְּפֶלֶא
לְכוּדָה כְּכֹלֵא
וּכְשֶׁהִבִּיאֲנִי הַמֶּלֶךְ חֲדָרָיו וְתוֹרָה בְּחִיקוֹ שְׁעֵשׂוּעִים
וּכְשֶׁעָשׂוּ רְקוּדִים וּמַחֲלוֹת כַּיָּן

אַתָּה שֶׁנִּשְׁמַתְךָ הַבוֹדְדָת
כָּמֵן
אַתָּה הַיּוֹדֵעַ רְבוּנְךָ שֶׁהוֹתִיר אַחֲרָיו רַק שֶׁבֶל מַדְמַם
אוֹרוֹת זְעִירִים
כַּחֲשֻׁכָה

וְהַחֲלוֹן גְּבֵהַ כְּמַדַּת אִישׁ
וּבְדִידוֹתוֹ
וּבְקִשְׁתָּ שִׁישְׁמָרוּ וְלֹא שָׁמוּ אֶת לְבָם יִם-בָּם-בָּם

בוֹדֵד עֲלִית וְנִשְׁמַתְךָ
כָּהָר הָעֲבָרִים
מִסִּיט הַצְּלוּחִיּוֹת
רִיקוֹת כְּנֶפֶשׁ
וּלְקוֹל צְנוּחוֹת

יַעֲקֹב יִצְחָק בֶּן מִיטָל
כְּמוֹ קַפּוֹד פּוֹרֵשׁ כְּנָפִים
נְאֻסָּךְ

אברהם יונה | רבה אמונתך

"לעזאזל", קילל בלבו, ואז קילל עצמו שוב על כך שקילל. הוא טרק את מסך המחשב בתסכול, מסרב בנחישות להביט באותיות המקרינות את כאבו מן המסך. "חשבת שאפשר אחרת", ייסר את עצמו; "להראות לכולם שכתובה אינה בהכרח דיכאונית". ובאמת, באמת הוא רצה להנציח במשיכת קולמוס את היופי של החיים, את ההרגשה של אושר צרוף, מעין צחוק עצור שמתגלגל לו בגוף עד שהשרירים נמתחים כמו דבש, ותחושת האופוריה הנלווית מחייבת חיוך אווילי, כזה שנמתח מאוזן לאוזן. אבל בכל פעם שהוא מתיישב מול המסך אצבעותיו מדממות את כאבו מן המקשים לאותיות, והוא כמו מתפלא מחדש, "אכן ישנו כאב במקום הזה ואנוכי לא ידעתי". דוד כיוון ומתח את ידיו, קפץ אגרוף ושחרר, פקק את פרקי אצבעותיו וניסה בנחישות לכתוב משהו נעים וטוב, אבל כמו בכל יום בחודשים האחרונים אצבעותיו התוו שוב את מחול השדים של נשמתו, כמו במופע רחוב על גבי המסך היוקר. הוא נזכר בשלגים של המינגווי, באיש שלא כתב עד שיוכל לכתוב היטב. הוא חייך לעצמו באירוניה. הבעיה אצלו שהדברים שאינו רוצה לכתוב, דווקא הם מתלחשים להם כל כך טוב מבין סדקי תודעתו, מחשיכים את עיניו.

"די", כפה על עצמו לקום מתוך אינסטינקט של הישרדות לפני שידמם למוות. בתנועה חדה לבש את מעיל הפלזי על גופו הגרום ויצא מן הבית. האוויר הקר של ירושלים תמיד היטיב עמו, צורב בגרון כמו משקה חריף. הוא נשם נשימה עמוקה, כשאיפת עשן של מכור לסיגריה, והחל לצעוד במהירות, מותח את רגליו הארוכות זו לפני זו. נעלי הבית שלו תופפו את מצעדו, מתנכרות לקצב הנינוח של הרחוב. מבלי משים מצא עצמו ברחוב הרצל יורד לכיוון הכניסה לעיר, ובמוחו מצטלצלת לה פקודת הסירוב, מכה בגונג נשמתו, "דיי", "דיי", "דיי". נמאס לו כבר משגרת חייו, מן העבודה הסיזיפית והלא מספקת, מן הדייטים האינסופיים, כאילו חייו הם הצגת תיאטרון החוזרת על עצמה מדי ערב. אפילו הדיאלוגים שלו הפכו זהים זה לזה. "מתח קו והשלם את החסר", גיחך לעצמו במרירות.

אורות אוטובוסים סנוורו אותו, וכאשר ניסה להגן על עיניו יצאו ידיו ממחבואן המוגן בכיס מעילו. "קפוא בחוץ", חשב חלק מסוים במוחו, אבל החלק הזה לא פיקד על מעשיו כבר זמן רב. עכשיו

שלט שם החלק הקמאי, והוא כמו חיה מורעבת המכלה כל מחשבה הגיונית במוחו.

אבנים דקרו את רגליו כאשר ירד בחשכה לכיוון ליפתא. "כמה זמן לא הייתי פה", חשב; "מאז הבוקר שהוא בשמינית, כשהברזנו מכל היום וישבנו כאן עד שכבר היה חשוך מלשבת. מה קרה לאותם ילדים שישבו עם הגיטרה והלב הפתוח ברעות שכזאת ודמיינו את חייהם בתמימות של נערים?" התשובות עלו בראשו מיד, כמעט לפני השאלות. כולם כבר נשואים. מן הסתם הם כרגע משכיבים את ילדיהם לישון, מתלוננים על חוסר הזמן. "הזמן הוא חברה של הברידות, אך אויבו של הבודד", נזכר במשפט שכתב אתמול.

הוא התיישב באנחה, מתמכר לצינת הלילה החודרת דרך בגדיו. בהיסח הדעת זרק אבן למים, וכמעט מבלי שהרגיש בהן, ובוודאי מבלי שהזמין אותן הן באו. חמימותן הרטובה הייתה כמעט מפתיעה על עוד פניו הצפוד מן הקור, ומילים, מילים שאגר בתוכו זמן רב כל כך, החלו מרחשות מבין שפתיו. "די כבר ריבוננו של עולם, ריבוננו של האדם, ריבוני שלי. די, די, קצתי בחיי, ואם אין לי חיים מת אנוכי". האדוות במי המעיין שבבריכה כמו נשאו את דבריו במעגלים מתרחבים, מלחשים ומתרחקים, "ריבוני, די, חיי". הוא נזכר בשלל החלומות שהיו לו בישיבה, דמיונות שמחים, ורודים, ובהם הוא חוזר מן הכולל אל בית חם, אל אישה מחייכת, אוהבת. הוא נעמד על רגליו, קפץ את אגרופיו, ספק כואב, ספק מתריס: "הלא אם לא הייתי מאמין בך, לא היה הדבר תלוי אלא בי, אבל על אפי ועל חמתי אתה מנהל פה את עולמך! וכי נבצר ממך לתת לי את שחילקת בפשטות כזאת לאחרים? מדוע נגרע חלקי?"

רוח הלילה טפחה על פניו, מנשבת דמעותיו אל המים, נוטלת את שארית ההתרסה שעוד נותרה בו ומותירה אותו מרוקן, חלול. עקיצת הרוח על פניו כמו שאבה את שארית כוחותיו. הוא התכרבל בעצמו ופסע במעלה ההר כנגד הרוח, כתפיו שחוחות. באמצע הדרך קרא אליו הלילה, עוטף אותו בחשכה, כמחבק חבר אהוב. "חושך אל חושך קורא", נזכר במשפט אחר שכתב, בעודו מסתובב לראות את שרידי האורות משתברים מן המים.

הדלת נטרקה מאחוריו, כשנכנס רועד מקור אל הבית. ביד רועדת הדליק את החימום, ובעודו מתחמם לאטו, תהה מדוע לא פשוט כל כך להפשיר נשמות, ולוואי שהיה אפשר בלחיצת מתג לשוב ולקוות. מלווה בכוס תה פתח את המחשב, מתעתד להשליך את ריקנותו אל תיבת-פנדורה שלו, לכרות בעט סופר כל ניס כואב, עד שהריקנות החותכת תאולחש חזרה לפעימה העמומה של הגעגוע. ידיו כבר

החלו לעקצץ, מייחלות לפורקנו, כאשר נתקל מבטו בכרך הקטן שנח ליד המחשב. מבלי משים החלו הזיכרונות צפים בו, מפעפעים את דרכם מעבר לתודעה והלאה...

"הכרך הזה הוא מעט הכמות ורב האיכות", אמר לפרצופים הסובבים אותו. מבטיהם המעריצים של צעירי הישיבה היו תלויים בדמותו התמירה ובעיניו הבורקות של הבחור הבוגר, שהתווה להם את אמת המשעולים שהייתה כה ברורה לו. "בי תמכת ביד ימינך", אומר הכתוב, ללמדנו שמצוי הקב"ה עמנו בכל עת", פתח. "לעתים, גם כשנדמה בעיני האדם שמרוחק הוא מן האלוקים, שמונח הוא בשאול תחתיות, גם שם ידך תנחני ותאחזני ימינך", ציטט בביטחון, ידיו חותכות באוויר בוודאות.

"האם באמת כך הוא, האם אין לאדם מקום להרגיש את חסרונו? וכי תמיד עליו לחיות כאילו אין בחייו משברים ונפילות, האם עלינו לחיות תמיד בתודעה שהכול טוב?" שאל אחד התלמידים ומיד נשתתק, כשהוא סמוך ובטוח שהתשובה המוכנת לבוגר ממנו לא תאחר לבוא. "מבין עפאים נגלה קול", השיב, "לעתים ההסתר - דווקא הוא זה שמגלה בנו את הנוכחות האלוהית ברבדים שללא המשבר לא היינו חווים. דברים אלו אינם מכחישים את הקושי, אדרבה, הם מציעים צמיחה מתוך המשבר, כיוולדת אשר מבין חבליה מתעוררים החיים". הוא סיים לדבר ובחן את הפנים הצעירות הסובבות אותו. מאמין בדברים אלו בכל לבו, והוא מקווה שאמונה זו נשתרשה וטמנה את זרעה אף בנפשות אלו.

בטלטול פראי של ראשו התנער מן הטראנס שאחז בו, ובהה במסך המחשב הנכסה ונגלה חליפות. הזיכרון הכה בו חי, גולמו מתהווה מרסיסי מילים, אחוז בנשמתו ולא מניח. ידיו נשתוטטו אל הספר הבלוי, ומתוך הרגל ישן פתחו את הדפים הבלויים. "אם אסק שמיים שם אתה, ואציעה שאול הינך, גם חשך לא יחשיך ממך. ועל כן מי שמאמין בזה תמיד בודאי אין שום חשך ושקר ורע וטומאה בעולם, שיוכל להרחיקו מהשם יתברך וזוהי ירידה תכלית העליה." המילים הדהדו בו, משתברות אל נשמתו כאיל ניגוח המקעקע חומות עיר בצורה. "כיצד נתרחקתי" חשב, ופשפש בזיכרונו כדי למצוא היכן איבד את האמונה שכך הוא הדבר, שאכן תמיד מונח האדם אצלו, תמיד, יהיה אשר יהיה. כיצד פגישה אחר פגישה, אכזבה אחר אכזבה, נתמססה ממנו הוודאות הזאת. ידיו החלו את מחולן המוכר נרדפות מכוח פנימי שאין לעצור בעדו...

מן הרגע הראשון ידע שיש כאן משהו מיוחד, החיוך שהתנוצץ בעיניה שבה את לבו. "אני מיכל", אמרה, והוא ניסה לומר לה את שמו, ולראשונה בחייו עשה זאת בגמגום. על הספסל בפארק ניסה לחבר משפט הגיוני מבעד לסנוורים שבהם הכתה את מוחו, מגבש חצאי משפטים לשיחה מלוהגת. מאוחר יותר, כשחזר באוטובוס הלילה אל הישיבה, המחשבות בראשו כבר החלו את מירוצן. הוא דמיין אותם מעוטפים בבית, במשפחה, ולבו נתמלא על גדותיו ברגש שלא חווה עד אז.

כאשר התקשר אליה למחרת, קרס מגדל הקלפים של תקוותו, הוא ניסה להסביר שהיה שטוח ומלהג בגלל השפעת נוכחותה עליו, ששיבשה את דעתו כערפל מעורר. אבל אותו גמגום לא מוכר גרם למילים שלא לעבור את מפלס הגרון. בימים שלאחר מכן הוא בדק את הנייד בכל כמה דקות, מייחל בתקוות מהמרים שאולי תחזור בה.

באותה השבת עמד אל מול הסטנדר מעוטף בטלית, עיניו עצומות, והאור חדר דרך עפעפיו כזוהר לבן. כשעמד כך, מעוטף באור, לחש "כל מה דעביד רחמנא לטב עביד". כמנטרה לחש את המשפט שוב ושוב באמונה מוחלטת, עד שידע בדם לבו שאכן הכול לטובה.

באפיסת כוחות קרס על מיטתו, נשכב לאחור, והוא עדיין עטוף במעילו. בקושי בעט את נעלי הבית מעל רגליו. עיניו כאבו מן הצפייה במסך המרצד ונעצמו בכאב כשהביט אל הנורה הדולקת שבתקרה, נורה שלא נותר בו כוח לקום ולכבותה. מבלי שהתכוון, מתוך הרגל נושן, החלו שפתיו ממללות "רגזו ואל תחטאו אמרו בלבבכם על משכבכם ודומו סלה". נתיישר כמת על מיטתו, ואור לבן שטף את הכול.

הצפצוף הפועם של משאית החלב העיר אותו משנתו. התעשת וישב על המיטה, והתפלא על עצמו שכך אירע לו. על אף השעה המוקדמת וחרף העובדה שישן אך שעות אחדות, הוא חש עירני כפי שלא הרגיש זה שבועות. נעל את נעליו בזריזות, ויצא מן הדירה, נושם את אוויר הבוקר החדש. הוא התקדם בנחת, צופה ביום מבער את הלילה מן השמיים. רגליו פסעו במסלול המוכר לו מליל אמש, אך בעודו פוסע בעקבות העצב שהותיר אתמול, החל משהו לנוע בקרבו. ערפילי הבוקר כמו השקו בתוכו משהו נסתר, וגרעין תקווה שחשב שנרקב לעד החל מפלס דרכו מקרקעית לבו. רגליו פסעו בטוחות בירידה אל המעיין, שם נאחזו עדיין צללי הלילה בינות להריסות הבתים. הוא הביט

סביבו, ראה כי אין איש, פשט את בגדיו, וקפץ למים, מפקיר עצמו לחיקם. הקור העז פגע בו כאגרוף בצלעות, והאוויר נעתק מריאותיו. רועד ומשתנק הכניס את ראשו מתחת למים, והצליף בו מעלה ומטה. "אחת ואחת, אחת ושתיים, אחת ושלוש." "חדש", הרהר בלבו, "כתינוק היוצא ממעי אמו. חיים מן המשבר". אדוות המים, ככלה סביב חתן, בישרו לקירות: "טהור, תקווה, חיים". יצא מן המים רועד ונחפז אל בגדיו. בעודו מתלבש נדמה היה לו שהרגיש בפיו טעם מלוח של דמעות. צלצול השעון חדר מבעד לערפילי השינה. המולת הבוקר הרגילה חלפה ברחוב מתחת לחלונו. הוא ניער מראשו את שרידי החלום, וניסה לחשל עצמו לקראת מטלות היום. למולו, על השולחן, הבהב סמן המחשב בראש שורות האותיות, שהיו סדורות על המסך כמסדר חיילים המחכה למפקד. דוד הרהר, והעביר לשונו בפיו לבטל טעם הלילה. לשונו המגששת סביב העבירה בו טעם זיכרון מלוח. שרידי החלום התגבשו שוב, והוא התיישב במיטתו, הניח רגלו הימנית על הקרקע והזדקף. לפתע חייך. לעצמו, ליום, לתקווה. ובעודו ממלמל ניגש אל השולחן והקליד בראש הדף את תמצית תקוותו שעלתה מתוך האפר, "רבה אמונתך".

שולמית עציון, 'בלבן', וידיאו ארט, 2009.

תמר שכטר | ויותר

ויותר לְבָדוּ
וּאָבִק אִישׁ עִמּוֹ
עַד עֲלוֹת הַשָּׁחַר

בוֹרֵד עִם מִלְיוֹן אֲנָשִׁים
מְעִמִּידִים פְּנֵי חֲרָסִינָה
כָּל אֶחָד עִם עֲצָמוֹ
וְאֶתָּה בִלְעָדֶיךָ

הַשֶּׁלֶג זֹלָג מְעִינֶיךָ
זֶה הַקָּר שֶׁנִּשְׁפָּךְ
מִפְּחַד שְׁתַּבְּרַח
מִפְּחַד שְׁתַּנַּקַּח אֶת הַרְגָּשׁ

וְאֶתָּה לְבָד
אֵין לְךָ אֵף אֶחָד שִׁישְׁמַע
אֶת מַה שֶּׁאֵין לְךָ לוֹמֵר

זֹרַע סְבוֹת רַחֲמִים
וְקוֹצִים שֶׁל אֲשָׁמָה
דְּמָעוֹת מְאוּר
מֶלַח שֶׁל צַחֲוֶק

הַמִּתָּר הַקְּרוֹעַ בְּלֵב
כָּבֵד הַפְּסִיק לְזִמּוֹם
אֶתָּה לֹא מְכוֹן
מְאָבֵק עַד כְּאֵב

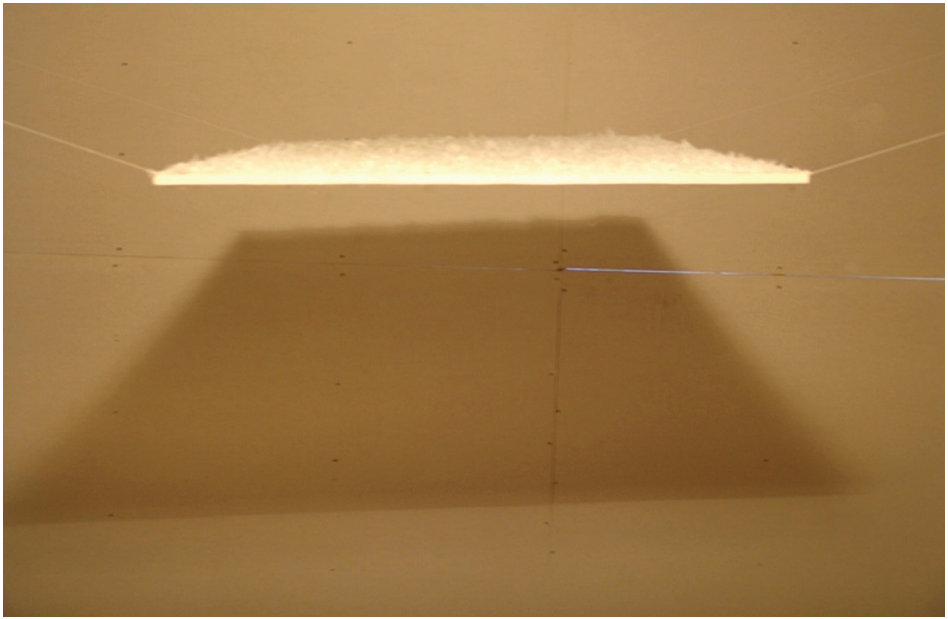
*

כְּשֶׁלַח־שֵׁת שְׁכַל שְׁבַר
שׁוֹנָה וְיַחְוֵדִי
וְאֵלֹהֵי הַשָּׁלֵם אֶחִיד וּסְתָמִי שְׁכֹזָה
רְצִיתִי לְצַעֵק לְךָ שֶׁהִיפִי
שֶׁל אֶצְטַרְבְּלִים
שֶׁל קְנֹרְטָה
שֶׁל פֶּלַח תַּפּוּחַ יֶרֶק בְּדָבָשׁ
שֶׁל כַּפּוֹת רְגָלִים מִתְחַפְּרוֹת בְּחוֹל לַח
וְשֶׁל אֶצְבְּעוֹתֶיךָ פּוֹרְמוֹת צְמָה
מֵאִיר שׁוֹנָה כָּל כָּךְ
וְאֵלֹהֵי כָּלֵנוּ
בּוֹדְדִים
בְּאוֹתָן הַמְּלִים מִמֶּשׁ.

דוד סנה

*

שְׁקֵט בְּתוֹךְ שְׁקֵט
וּמִמַּעַל לוֹ שְׁקֵט
וְכָל כֹּלֹ שְׁקֵט
וְעַל כִּסְאוֹ שְׁקֵט
וּמֵלֵא כָּל הָאָרֶץ שְׁקֵט
וּבֵין אָרֶץ לְשָׁמַיִם שְׁקֵט
וְאָדָם אַחַד
לֹא שְׁקֵט

שולמית עזיון, 'נוצות', בד נול, מסגרת עץ ונוצות, 70x90, 2009.

שרה אסייג | שקטה ביום עברה

הִירָק הַזֶּה הַנוֹף

אוּ בְעֵינַי?

הִיפִי

עֵינֶיךָ אוּ בְמַבְטֵי?

הָאוֹר הַגָּדוֹל

יִשְׁנֶנּוּ בְכָל־לַיְלָה?

קָיִם? וְכַחַל הַיָּם?

קָרָקַע יִצְיָבָה

שֶׁתַּחַת רַגְלֵי אוּ

שֶׁאֲנִי?

שָׁקֵטָה בְּיוֹם עֵבֶרָה

וּפְעָמִים

שְׁבִי

רְעִידָת

אֲדָמָה.

הַקֶּר

הַחֶסֶם

הַכֹּל.

דעה גלעדי | ירושלים

שמעתי

אשה אמרה בירושלים

"היה טוב אבל היו לי קצת כאבים".

דבקתי אפים נאחזתי בה

האבן הירושלמית.

טוב

כי היו לך קצת כאבים.

סביב הלב המחלל בקלפת הזהב הנאטמת

לי אין אלא

אי-כאב ננח

עצומות

עדינה כמו ריסים, בלילה
המציאות מתהבהבת
אני אוהבת את זה

בנשימות, זעירות עצומות
בין חיים ברים בשמש למטה
קו הדרך אינו נקטם עוד בספי תהום;
האור נמשח ברצף אחד לשביל
ואני לי ממשיכה לצעד
ישרה מדלגת,
לא יודעת ואוהבת לא לדעת
שכלילה לילה
רגע לפני השקיטה
אני צולחת אור

בְּבַת

הִיָּה אֶתִּי עֵדִין

אָנָּא רַק

בְּמַגֵּעַ רַק

אֵל

אֵל תְּבוֹא עִמִּי בְּדִין

לְבַדְּךָ,

אֵל תִּסְדֵּק כְּלִי

אֵלִי, הִיָּה אֶתִּי

הִיָּה נֹזֶהר מְאֹד

רַק חִפְזָן כְּלִי, לֹא עוֹד,

אֶהְיֶה אֲשֶׁר אֶהְיֶה

In camera | צחי כהן

מחזור ביוגרפיות

צעד מִפְסָגַת נְבוֹ
נִזְכָּר בְּטֵלְטוּלֵי תִבְתּוֹ
וּבְרַחֲשׁ מִי הַיְאוּר, גְּנִיחַת תְּנִינִי
סוּדוֹת שֶׁלְחָשׁוּ לוֹ סוּף וְקֶצֶף,
וְאִיד גַּם שָׁם, מְחַרְד, רֵאָה אֶרֶץ מְנַגֵּד
וְאֵלֶיהָ לֹא בָא.

*

סְפוּן וּמְחַרֵם בְּחַדְרוֹ הַחֲשׂוּד
סְבִיבוֹ פְּזוּרוֹת עֲדָשׁוֹת שֶׁלֹּא יִסְפִּיק לְלַטֵּשׁ
יּוֹשֵׁב בְּרוּךְ שֶׁפִּינוּזָה וְחוֹשֵׁב
עַל אֱלֹהִים עַל הָאָדָם וְעַל אֲשֶׁרֵם.

*

לֹא מִים
לֹא נְחָשִׁים
לֹא עֲקָרִבִים
לֹא אֱלָמוֹת
כָּבֵד לֹא כְּתָנֶת
רַק פֶּסֶת שְׁמִים בְּפִי הַבוּר
וְקוֹל הַנְּדוּן שֶׁהַרוּנִי גְּמִלֵי הַשִּׁירָה.

*

מֵעַל סְפוּנָה שֶׁל סְפִינֵת קָרֵב תּוֹרְכֵית
בְּלֵב סְעָרָה הַמְּאִימַת לְטַבֵּעַ
נִעְלָם רִבִּי נַחְמָן
חֹזֵר וְהִתְכַבֵּל עַל גָּהָה
שֶׁל ה-ג'.

נחום אבניאל

*

מה הן שנות חשך.
כמו שנות אור אבל
לעבר את אותו מרחק אלהי
לבד, כאשר תיד המגששת בערוון
מוצאת חלל ריק מקיום.
אלהים!
לבד, את כל המרחק הזה -

שְׁאֵנִי מֵעֶפֶר

פַּעַם הָיָה בְּכוֹחַם שֶׁל הַהָרִים הָאֵלֶּה לְהִגֵּן עָלַי.
כָּל בִּקְרָ מִחֻדָּשׁ
קָם אֵלֵיהֶם,
שְׁאֵנִי מֵעֶפֶר, שְׁאֵנִי מְרוֹחַ, שְׁאֵנִי מִטַּל הַבִּקְרָ.
אֱלֹהִים הִישָׁן הָיָה קָם בְּוָאֲדִיּוֹת
מִתְנַעֵר מִן הַלֶּבֶן הָעֵרְפֵלִי
וְאֵנִי אֶתּוֹ, בְּסֵרוּק שְׁעָר,
בְּמַהְבִּיל שֶׁל הַמַּיִם הַנִּמְזָגִים לְכוֹס.

וּפְתָאוֹם הַיּוֹם
קוֹרֵי קְרִינָה קוֹרְעִים אֶת הָאֵינְטִימִיּוֹת שֶׁלָּנוּ
וּכְבָּר אֵינְנִי יָכוֹל לְבַטֵּחַ
גַּם לֹא בְּאֹוִיר הַקָּר שֶׁל אוֹר הַשַּׁחַר.

אֱלֹהִים נִסּוּג עוֹד צַעַד אֶחָד מִלְּפָנַי
וְלֹא נִפְרַד בְּנִשְׁיָקָה עַל שְׁפָתַי
לְמַאֲבַק יוֹמוֹ.

*

סֵפֶר הַתּוֹרָה יִשָּׁן בְּאֶרֶז.
גַּם כָּל אוֹתוֹתֵי מִקְפְּלוֹת
תַּחַת הַמַּעִיל הַכָּבֵד
מִחֲכוֹת לְהַפְרִישׁ בְּאַבְחָה
עִם עֲלוֹת הַשַּׁחַר.

כָּעַת הַיּוֹם גָּלוּל.
אֲנִי דִמְמָה מִלְפָּנֶיךָ.

מוריה אשכנזי-רוזנבלום, 'מלים', דיו על מלח.

רות גלעד

*

בְּפָנֶי נְסִתָּרֶת
עַד כִּמָּה שְׂאֵפֶשֶׁר
קְרוּב לְשִׁקְטֵי הָעֵשֶׁב
נִפְרָשׁ הַמְרַחֵק
מִשָּׁם
אֲנִי רוֹאָה אֶת עֵצְמִי
כְּפִי שְׂאֵלֵהִים, אוֹלֵי
רוֹאָה אוֹתִי,
אִשָּׁה עֲלוּמָה
מִמְסַתּוֹר בְּדִידוּתָהּ
מִבִּיטָה בְּשָׂדוֹת הָאֵלֶּה
שֵׁם כֶּף רְגְלוֹ שֶׁל אִישׁ
עוֹד לֹא דִרְכָּה.

העצים

לַעֲמַת הַמְּרָאוֹת בְּמִלּוֹן
שֶׁהָיוּ מְרָאוֹת מְאַשִּׁימוֹת:
בְּטֶגֶף שְׁמֵנָה,
שֶׁעָרַף אֶרֶץ מִדֵּי,
הָעֵצִים

הָיוּ מְרָאוֹת טוֹבוֹת
אֲשֶׁר שִׁקְפוּ
אֶת פְּנֵי הַבְּלִתֵי נְרָאִים,
לִידֵם יְכַלְתִּי לִהְיוֹת
כְּפִי שְׂאֲנִי,
אֲשֶׁה מִתְבוֹדָדָת
הַמְּשֹׁחַחַת עִם אַחֶיךָ הַדּוֹמְמִים.

*

כְּמוֹ בְּתוֹךְ בְּסֶתֶן רוֹגֵעַ
לְבַד
בְּשִׁקְטְ הָאֵינְסוֹפִי
לִנְגֵעַ בְּכֶתֶר הַתְּכֵלֶת
לְפִסֵּעַ בְּשִׁבִיל הַשְּׁקוּף

צבי כרמלי | על מרחק שהוא קרבה ועל קרבה שאינה אלא מרחק

שיר / יונה וולך

בְּנִיקָה נִסְתָּר בְּצוּקִים

אֵלֶּה שׁוֹתֶה מִים

מֶה לִי וְלָהּ

אֵלֶּה צוּקֵי לְבִי

אֵלֶּה מַעֲנֵן חַיִּי

אֵלֶּה נִסְתָּר

אֵלֶּה

מֶה לִי וְלָהּ

אֵלֶּה אֶהְבֵּתִי.¹

בשורות הבאות אנסה להקשיב לשיר זה ולאמירה השזורה בין שורותיו. מדוע נקרא השיר המיוחד הזה בשם "שיר"? מה מנסה המשוררת לומר לנו באמצעותו על עצם התופעה השירית? מה נוכל ללמוד ממנו על חיינו?

במרכז השיר מוצגת תמונה – ניקה נסתר בין צוקים. המשוררת מבחינה בין הצוקים באיילה שותה מים, והמראה מרטיט את לבה. בה בעת היא גם תמחה בינה לבינה – מדוע המראה מרטיט את לבי? מה לי ולאילה זו? מדוע איני יכולה להסיר את עיני ממנה? מה פשר הרגשות שמציפים את לבי? התשובה לשאלה זו מופיעה בהדרגה, והופעתה קשורה לשינוי שמתרחש באופן שבו מתבוננת המשוררת בתמונה שלנגד עיניה. נכון יותר לומר כי התשובה מופיעה לא רק בעקבות השאלה אלא בזכות השאלה. המשוררת שמה לב כי לנגד עיניה מתרחש אירוע שנוגע בה באופן שאיננו מובן לה. האירוע, הפשוט לכאורה, מעורר בה הד, ההדרגה מעורר שאלה, ומרגע שהשאלה נשאלה מופיעה בהדרגה תשובה. המשוררת מבינה: האיילה נוגעת ללבי כי היא מבטאת את מה שמצוי בלבי.

1. יונה וולך, שיר. לביצוע מופלא של שיר זה על ידי להקת עלמא, ראו: <https://www.youtube.com/watch?v=dEDp45cIWGk>

זאת ועוד, המשוררת מגלה כי השאלה עצמה מבטאת אופן ייחודי של התבוננות באיילה. השאלה 'מה לי ולה' מניחה שיש משהו משותף לאיילה ולמשוררת הצופה בה, ומכירה בכך כי זהו דבר שאותו היא רוצה לאתר. או אז מגלה המשוררת כי היא מתבוננת באיילה כבמעין מפתח לפענוח סוד לבה. נכונות זו להתבונן באיילה לא כבתמונת נוף אלא כבהוויה שיש לה משמעות עבור הצופה בה, מאירה את המחזה כולו באור בהיר של הבנה. השאלה 'מה לי ולה' הולכת ונענית.

"מה לי ולה אלא צוקי לבי אלא מעיין חיי..." – מראה האיילה המוצאת מים בין הצוקים מתגלה למשוררת כמקום פנימי ומוכר: הצוקים אינם 'סתם' נוף. גבוהים, משוננים, מנוכרים ומאיימים, הם מהדהדים כצוקי לבה – בדירותה, פחדיה, ייאושה, תקוותה הנכזבת לישועה. המעיין אינו 'סתם' מקור מים. הוא מתגלה כתזכורת למעיין חייה, האפשרות הממשית למפגש עם נחמה, אהבה, משמעות וחיות. והאיילה – חיה דקת רגליים, שבירה ונוגעת ללב זו, מתגלה למשוררת כבבואתה שלה עצמה.

אך מדוע גילוי זה הנו כה משמעותי עבור המשוררת? על מנת לענות על שאלה זו, יש לשים לב תחילה לאמירה נוספת המובלעת בשיר. השיר מתאר מפגש ייחודי בין המשוררת לאיילה, אך השיר גם קובע כי מפגש זה איננו מובן מאליו. למפגש ולהתגלות המתרחשת בו יש תנאים שבלעדיהם לא יכול היה להתקיים.

התנאי הראשון למפגש הוא הנכונות לקבלת קיומו של ממד נסתר במציאות, והמשוררת מכירה בו דווקא מתוך כך שהיא מכירה בדמיון בינה לבין האיילה – "מה לי ולה אלא צוקי לבי, אלא מעיין חיי, אלא נסתר". יש דמיון אך לא הכול מפורש, לא הכול גלוי על פני השטח. יש רובד שאינו מפורש, רובד שגם המשוררת בכתבתה אינה ממצה ואינה נותנת לו ביטוי מלא.

באיילה יש סוד. היא אינה רק 'איילה שממלאת את צרכיה הביולוגיים', ולמעשה צרכיה הביולוגיים אינם 'רק' צרכים ביולוגיים, במובן רזה וחסר משמעות של ממש. קיומה כמות שהוא מבטא ומחיה ממד קיומי נוסף, אך ממד זה תלוי בנכונותנו וביכולתנו לראותו. עלינו להיות נכונים להאמין בקיומו של פלא כזה במציאות, פלא הקיום עצמו, להיפתח למשמעות שיש בו. ויתרה מזו, עלינו להיות מוכנים לאפשר לפלא זה להתקיים כך, סמוי מן העין. הנסתר זקוק לתנאים לשם קיומו – פתיחות כלפי קיומו ונכונות לאפשר לו להתקיים ככזה, לתת לסמוי שבגלוי את מרחב

המחיה שלו הוא זקוק.

נשים לב כי בשלב זה מתרחש דבר נוסף. מרגע שהמשוררת מכירה בסוד שקיים באיילה, הרי שגם בה עצמה מתגלה קיומו של סוד, סוד הקיום החותר למצוא את משמעותו במפגש עם ההוויה שמעבר לו. "מה לי ולה... אלא נסתר". המשוררת המכירה בסוד המצוי באיילה מגלה מתוך כך גם את הסוד המצוי בתוכה.

התנאי הראשון למפגש הופך אפוא לפרי של המפגש. כאן מתגלה המשמעות הראשונה של המפגש עם האיילה בר בבר עם חשיבותו המיוחדת עבור המשוררת. הנכונות לתת לסוד להתקיים אצל מושא ההתבוננות מאפשרת את המגע עם הסוד גם אצל הצופה ומחיה בו את הקסם.

התנאי השני למפגש ולהתגלות המתרחשת בו מופיע בהמשך השיר. זוהי האהבה, על כל מה שמילה זו כוללת בתוכה – "מה לי ולה אלא אהבתי". אלמלא אהבתה של המשוררת לאיילה לא יכלה זו להיות משמעותית עבורה, ולא יכלה ללמדה משהו על עצמה.

יש באהבה זו מעצם טבעה משהו מן הנסתר שהוזכר בתנאי הראשון. זו אינה אהבה משתלטת אלא אהבה מאפשרת. המשוררת מאפשרת לאיילה להיות איילה – לשתות מים באין מפריע במעין נסתר בין צוקים. היא אינה חודרת להוויית חייה הפרטית של האיילה, אלא מאפשרת לה לחיות את חייה בדרכה שלה. רק כאשר האיילה יכולה להיות איילה היא יכולה גם להעשיר את הבנתו העצמית של המתבונן בה.

כאן מתגלה גם הפרי השני של המפגש. אהבתה של המשוררת לאיילה, אהבה שמתבטאת ביכולתה לאפשר לאיילה להתקיים בדרכה שלה, מחיה בתוכה תנועה נפשית של אהבה; והרי פריה של האהבה מצוי בה עצמה, בעצם קיומה.

נשים לב למתח הייחודי שבא לידי ביטוי במפגש זה. דווקא מרחק מגלם אהבה וכבוד, ודווקא מרחק כזה מאפשר לצופה למצוא בזולת הד למה שלא ידע שמצוי בו עצמו. אלמלא המרחק לא היה סוד; ואלמלא הסוד לא הייתה מתגלית משמעות לא מוכרת. הצופה היה נידון לראות בזולת את מה שהוא כבר יודע, לא יכול היה לגלות דרכו את עצמו מחדש.

עתה אפשר לראות כי השיר בנוי משלושה מעגלים המזינים זה את זה. במעגל הראשון מצויה האיילה השותה מים בנקיק נסתר בין צוקים. במעגל השני מצויה המשוררת המתבוננת באיילה

בהתבוננות ייחודית, שמחיה בתוכה את מה שהיא רואה באיילה. ובמעגל השלישי נמצא השיר עצמו, שהרי המפגש בין המשוררת לאיילה מאיר למשוררת משהו ממהותה של התופעה השירית. כאן, במעגל משמעות שלישי זה, מתפענח שמו של השיר. אני רוצה להציע כי השיר נקרא 'שירי' שכן המשוררת מבינה את התהליך שמתרחש בינה לבין האיילה כביטוי ייחודי למציאות השירית באשר היא. התהליך הזה הוא עצמו 'שיר'.

התופעה השירית מתגלית דרך השיר כאופן ייחודי של קיום. המשורר מתבונן בהוויה שסביבו מתוך אהבה וכבוד. הוא מאמין במשמעותה עבורו, הוא מאמין כי המגע עמה מפרה ומעשיר, ובתוך כך הוא מאפשר לה להתקיים בדרכה שלה. התבוננות מעורבת אך אינה שתלטנית. הוא אינו 'חודר' אל ההוויה תוך שהוא מעמים עליה את עצמו באמצעות תיאורים חד משמעיים ובהירים האופייניים לכתיבה מסוג אחר. שפתו היא שפת הרמוז והסוד. הוא שומע את הד המציאות בתוכו, אך את מקור ההד אינו חושף עד תום.

יונה וולך מזמינה אותנו להקשיב לשיר ולאפשר לו לחלחל אל חיינו. השיר מתגלה כדרך חיים שמשנה את החיים על ידי כך שהיא מעמיקה ומעשירה אותם. היא דרך שמבוססת על אהבה וכבוד להוויה, היא התבוננות מתוך ענווה ואמון בסוד שסביבנו, התבוננות שנותנת ממשות לסוד ובכך הופכת אותו למציאות. הסוד הוא מקור היצירה והחיים, הוא המעיין החבוי בלב הצוקים ומאפשר בהם חיים. החיים מתוך העמדה השירית הם תנועה מתמדת של פענוח סוד, של התבוננות בזולת המבוססת על ראייתו כנסתר וגלוי, זר וקרוב. זוהי תנועה אינסופית שלעולם לא תמצה את עצמה, שכן היא מבוססת על ההכרה באינסופיותו של הסוד עצמו.

ברצוני לטעון כי הזמנה זו חשובה מאין כמותה דווקא כיום, עשרות שנים אחרי שהשיר נכתב. אך על מנת להבהיר זאת עלינו לעבור מן השקט של האיילה בין הצוקים אל הרעש מחריש האוזניים של מציאותנו העכשווית.

בשנים האחרונות אנו עדים לפופולאריות הגוברת והולכת של מה שאפשר לכנות בשם "אידאל החשיפה המוחלטת". זירה מרכזית אחת שבה מתממש אידאל זה ומבסס את קיומו היא הזירה הטלוויזיונית. רווקים, זוגות צעירים, הורים – כל אלה חושפים את עצמם ואת קשייהם לעיני המצלמה בעוצמה שלא היינו עדים לה בעבר. סרטים דוקומנטריים הולכים ונעשים חושפניים יותר ויותר,

תוך שהם מותירים מינימום של פערים עבור הדמיון של צופה בהם. והמהדרין הן מן הסתם תכניות ריאליטי כמו 'מחוברים', 'מחוברות' ו'האח הגדול', שאפשר לצפות בהן, כמעט ללא צנזורה, בחייהם היומיומיים של אנשים שונים.

אידיאל החשיפה המוחלטת נוכח באופן אחר בזירה נוספת – הרשתות החברתיות. מה שהיה בהתחלה תחביב הפך בהדרגה לדרך חיים. אחד המרבה ואחד הממעט ובלבד שיחשוף ככל יכולתו וברגע האמת, את מחשבותיו, רגשותיו, רצונותיו ומעשיו. יש מי שחש בעיקר בהיבטים החיוביים המתלווים לחשיפה אינטנסיבית זו. הרי מי שחושף אינו מתבייש, אינו מסתיר. הוא מתגלה לעיני העולם במלוא אנושיותו, ללא מסכות וללא העמדת פנים. כך למשל תיארה בכנות ובכישרון משתתפת בתוכנית 'מחוברות' את תובנותיה ביחס לחשיפה הרבה שחוותה:

"בשנה האחרונה אחזתי במצלמה קטנה ותיעדתי באובססיביות כל רגע נתון בחיי... המצלמה הארורה הייתה אתי בכל מקום: בדירת הרווקות הירושלמית שלי, בבית הורי בהתנחלות. היא ליוותה אותי לדייט ראשון, לאוטובוס, לתחנה המרכזית, כשבכיתי, כשצחקתי היא הייתה שם עד כניסת השבת ומיד בצאת השבת... מסע התייעוד מאחורי, והוא בניגוד לפחדים הרבים שהיו לי דווקא הביא עמו הקלה עצומה. פתאום לכבוד המצלמה יכולתי לספר להורי פרטים שמעולם לא העזתי לומר בקול, העזתי לגלות את אחותי, לשאול סביבי שאלות שבערו בי, לספר בחופשיות כל פרט מחיי... שם בשנה המטרופת הזאת של חשיפה עצמית גיליתי את השקיפות המבורכת. טונות של סודות ששמרתי בתוכי נמסו באחת... מביך בהתחלה אבל אחר כך באה ההבנה שזהו, עידן האמת הפנימית הגיע. אין עוד למי לשקר כי גם את השקרים הקטנים שלי כבר כולם מכירים. נותר רק להיות גלוי, פרוש, חשוף מתוך נינוחות שהכול בסדר... השקיפות הזאת, היא סממן של דור שלם שצועק את עצמו בפייסבוק, ומעלה בכל רגע תמונות שצילם. דור שמספר הכול על כולם בעיתונים, ולא נותן לאף אחד פינה של פרטיות. זה דור שבא לך להקיא ממנו, אבל כשאתה חלק ממנו אתה מבין איזה יופי של הקלה זאת פשוט להיות אתה. בלי מסכות, בלי מקומות כמוסים... כשאת חלשה הצופה מזדהה אתך, כשאת עצובה זה יפה לך. האמת הגדולה איננה במצגות השווא שהתרגלנו אליהם כחברה... הגדולה היא דווקא באמירה: אני מנסה, משתדלת, לא תמיד הולך לי, כואב לי. כי שם יש

מקום שהוא מספיק ריק בשביל להכיל אנשים נוספים לידך. רק כשאתה מתפנה מהמרוץ להוכיח כמה אתה טוב, אתה מבין שלא היה בכלל צורך בכל המאמץ.²

אינני רוצה לבטל את ערכן של תובנות אלה כשהן לעצמן, בוודאי לא את השאיפה שהן מבטאות, אך אני חש כי חשוב עוד יותר לשים לב להוויה הקיומית שמחוללת עמדת החשיפה המוחלטת אצל מאמציה, ומתוך כך לעמוד על נזקיה.

התנועה החזקה ביותר המתחוללת בקטע שציטטתי היא תנועת ביטולו של הסוד. הכותבת מנגידה בין עולם של גאווה, שבו הסוד משמש כלי לייצור תדמית, לבין עולם של ענווה המתאפשר על ידי ביטולו של סוד זה. אך ההנגדה בין שתי אפשרויות אלו וההתמקדות בהן בלבד אינה מתחשבת באפשרות שלישית – אפשרות קיומו של עולם שבו הסוד אינו מייצר תדמית אלא מחולל דיאלוג. נשים לב כי פעולת חשיפת הסוד המתוארת בקטע אינה פעולה דיאלוגית אלא אקט מבודד ועצמאי. מגלה הסוד בטוח כי הוא מבין לחלוטין מי הוא ומה הוא. זהו הסוד בעיניו, ואותו הוא חושף לעיני כל. לכאורה ההכרעה היחידה שהוא עושה היא ההכרעה לחשוף את הסוד, להתגבר על גאוותו ולגלות לעולם מי הוא 'באמת', אך מבלי משים קדמה להכרעה זו הנחה ולפיה הסוד עצמו ברור לו וממילא ברור לחלוטין. כביכול האני מודע לעצמו לחלוטין, בו עצמו אין תעלומה אלא רק הסתרה, וממילא אין לו צורך בזולת, שמפגש אינטימי עמו יחדש ויגלה לו משהו על המתחולל בו עצמו. מן הזולת הוא מצפה אך ורק להקשבה, והחושף אינו מצפה ללמוד דרך המפגש עם הזולת משהו חדש שאינו יודע כבר על עצמו. בעולם מעין זה הכול נתפס כגלוי, ברור וחד משמעי. כל סוד נחשף כביכול במלואו ועם חשיפתו נוצרת שמחה והקלה, אך בה בעת החיים הנפשיים מתדלדלים ומתרדדים. המרחב הפנימי של הסוד, על תנאי האינטימיות המאפשרים את קיומו אינו מורשה כלל להתקיים.

רידוד הסוד שבעצמי הולך יד ביד עם רידוד הסוד שבזולת. הזולת כבר אינו מעניין כל כך, שכן בעולם שבו הכול גלוי קיים גם דמיון כמעט מוחלט בין איש לרעהו. אכן, לכל אחד מאתנו סיפור אחר, אך בסופו של דבר מדובר בגרסאות דומות, מעין חזרות אינסופיות על אותו נושא. ביטולו של הנסתר מבטל אפוא את העניין שעשוי

<http://com.themarker.cafe/post/2144924>

להיות בזולת. בעולם החשוף אני חש כי 'אני בדיוק כפי שאני מציג את עצמי', וממילא גם הזולת הוא 'בדיוק כפי שהוא מציג את עצמו'. חשיפה כזאת יוצרת שוויון מוחלט, דמוקרטיה של הרוח. אך בדמוקרטיה מעין זו לא נותר עוד ממה להתפעם, לא נותר עוד מה ללמוד. קרבה – לכאורה שכזאת אינה מאפשרת קרבה, שכן אינני יכול להתקרב למי שאינו יכול להיות באמת רחוק ממני. התנועה הראשונית של "ענווה מחוללת חשיפה" מוליכה בסופו של דבר למציאות נרקסיסטית, שמה שנותר בה הוא תחרות מתמדת על תשומת לב. הכול רוצים לדבר ולהציג, איש אינו רוצה להקשיב. נשים לב כי מבטו של "שואף החשיפה" אינו מופנה עוד החוצה. הוא אינו מתבונן בעולם מתוך חיפוש אחר מה שיש לשמוע, לראות וללמוד מן המצוי בו. אם מבטו מופנה בכל זאת אל העולם, הרי שהוא תר אחר קהל, אחר מי שיצפה בו. שואף חשיפה מעין זה, אם ייתקל באיילה, לא יראה אותה. כלומר, כמובן, הוא יראה איילה, אך הוא לא יראה אותה כמושא לתהייה ולהקשבה. לנגד עיניו תופיע אפשרות לתמונה, למיקום שלו עצמו במרחב בסמוך לאובייקט מושך העין המצוי בו. 'סלפיי יצולם אולי במהירות, ובו תופיע האיילה לצדו. בעולם זה אין מבט אלא אור זרקורים בוהק המתמקד במי שתופס באותו רגע את הבמה, וחושף אותו לעיני מי שמוכן להסתכל. האני הנוכח באופן דומיננטי שכה אינו מאפשר לאחר להתקיים במחיצתו כאחר משמעותי. האחר אינו אלא תפאורה, קהל מוחא כפיים, מאשר ומסמן לייקים. אם כן, ביטול הסוד מוליך לביטול הפנייה אל הזולת. אם חשבנו כי היעלמות הסוד מחוללת קרבה שאין כמותה, הרי שגילינו כי היא מחוללת דווקא ניכור וריחוק, ריחוק של האדם מפנימיותו ולא כל שכן ריחוקו מן הזולת, שממש כמותו מאבד גם הוא את פנימיותו. אם הריחוק בשירה של וולך חשף עומק וחולל מפגש, הרי שהקרבה – לכאורה בעולם החשוף והפומבי של זמננו מוליכה לריק, לרידוד ולריחוק.

האיילה עדיין נסתרת בין הצוקים, שותה ממעיין חייה. אם נתקרב אליה בשקט, אם נכיר במרחק האינסופי שבינינו לבינה, שבינינו לבין כל אדם, נוכל לשמוע את השיר שהיא שרה, נוכל להפוך אותו לשירנו שלנו. אם נצליח להשקיט את הרעש שבקרבתנו נוכל להאזין לסוד שהיא לוחשת לנו.

שולמית עציון, 'אייל לבן', קליפות שום, סיבי זכוכית ואפוקסי, גודל חלל 3x4 מ', 2010.

יעקב עזריאל | למה לכתוב שירה

אני כותב שירה כי אינני רוצה למות.
עוד לא.

אני כותב שירה כי הצללים יוצאים מהתרכים ומהחורים,
ובשירה יש מלות קסם
שגורמות לצללים לסגת
זמנית.

אני כותב שירה כי אני עומד על רפסודה מתפרקת
וורמי הים דוחפים אותה לקצה העולם,
למקום שבו האוקינוס נשפך
לתהום;
ורק השירה עוצרת את הגאות והשפל ואת כח המשיכה של הלבנה –
כרגע.

אני כותב שירה
כי סלם יעקב מתמוטט
והשמים נופלים על ראשי
ואלמותיו של יוסף נרקבות.

אני כותב שירה כי עוד מעט החרף בא,
שלג, קרח וברד –
והשירה מקפיאה את הזמן:
הנה, העלים לא ישרו היום,
לא היום.

אני כותב שירה כי יש תקווה
שאם נכתב ויהי אור
יהי אור.

יובל גלעד

*

עורב הוא הצפור הכי יפה בעולם
מקרקר בקריעת חלצה בלונה
מקונן על כוכב (אניני חך אוכלים לשון או מח
במסעדות יקרה מתוך איזה גחוך קיומי)
עורב אפר כשכונ וקשה יום כמותו
יודע שהאנושי רקוב בגלל יכלתו
לאגר מזון והון
בעוד עורב אוכל את הרגע
שי ארזה מזרחי חברי
עם זעם זקן שחר
אחרי לילה לבן בקיר
עברת אל הכלום הגדול
כי לא יכלת לסבל קיום
במקום בו שירה לא שוה כלום
בו משוררים בעורבים
חיים מהיד לפה
אבל עורבים לפחות ערבים זה לזה
שי ארזה חברי
היית עורב גדול בודד ונכלם
היית צריך להשליך כאב מהטילת של חיפה
אל אורות מפרץ מואר בלילה
אל יפי עיר לא מצפה לכלום
רק עבודה וקצת נוף
עגורנים ומכולות מחלירות
כי הכאב פוחד מכל נשימה ושאיפה
כשלא שואפים לכלום
רק לספסל מתקלף
מול עץ ועורב

שלמה שוק | בדידות

בְּאִמְצַע הַבְּדִידוֹת

יֵשׁ דָּד

מִמְנוּ אֲנִי יוֹנֵק

אֶת הַזְכָּרוֹן הַקָּדוּם

אֵיךְ הָיִיתִי פֶּעַם

מִחֶבֶר

בְּקֶצֶת זְמַן

לְרַמֵּז

שֶׁבְחָלֵב וּבְדָבָשׁ

שולמית עציון, 'עובר', נייר, 40x20x10 (וחוט הטבור בגובה החדר), 2012.

חני מייטליס

*

מא מאמי אַמא
סבתא דוֹדה מירָה
מירל-לאָה מירָקה
מָרָם מיריָציקה mommy
מין טיערע עלטערען
מין באלִיבֶטע מאַמע
מין שְטֶרענֶגע מוטער
שנאַבֶקתי בְּךָ כָּל חַיִּי
אַתְּ חֶסֶדָה לִי
חֶסֶדָה

מעבר לים השחור

על נהרות טשקנט
 מעבר לים השחר
 על נהרות הבכי של סיביר
 שם ישבתי
 והתבוננתי בך.
 על גבולות אוזבקיסטן
 בקרי קירגיסטן נדרת
 בין גבולות החשכה והשפיות
 שם ישבתי
 וחכיתי לך.
 חצית את פסי הרקבת
 וחצית את יערות הפחד
 והדבים השחרים.
 עברת מהכפור
 לשלוליות המלריה
 והמות ישב וחכה
 במארב לך.
 על נהרות הזרון
 שינקתי לא משדך
 על משטחי הספורים
 שרקמת לי
 בלילות שבת
 לא הרפיתי ממך
 כל עוד הנרות דלקו.
 מה שראו עיניך למרחקים
 נרשת לי בחיותך אותי
 ומה שהסתרת
 מעיני
 את מותך
 אני חיה בקרבי

ריק

יש אין כלום
מאחורי הריק
שקט של מתים
למה אני שומעת
קולות
המטות אינן
ומלאך המות
בבר הסתלק עם
נשימתך האחרונה
ראיתי איך
נאבקה בו.

מתים לא ישנים
הרהיטים התפזרו
הבית עירם
ראשי רכון
הפעמון לא יצלצל
למי אתקשר
את בבר
איננה

את בכל פנה
של חיי.

ניקיון

מסע בתוך מגרות

מזמן אחר

חפוש בין פסות

תלושות

ורגשות

מלים עזובות

קרעים

שלא מצאו את דרכם

ואינני יכולה לפנות דבר מחיי.

יהודה גובר | הפקר

בינתיים נסעו בניידת אל המרכז המסחרי והשמש שקעה מול פניהם כמו סיוס של סיפור אהבה. תראה איזו שקיעה, אמר שמואל, ואברם רק הנהן בראשו וחייך את תלתליו ואת זיפי הזקן הקצרים. השמיים השוקעים התערבלו בו; רחלי והוא רעועים עכשיו, מה יאמר. לפני כן נסעו לבית החולים כדי להוציא משם אריתראי שעשה תאונה עם אופנוע גנוב, אבל הרופאים התמהמהו עם תעודת השחרור והם חיכו שם זמן רב. כל אותו הזמן התהלך אברם סחור סחור ונשך את אצבעותיו, לכן אמר שמואל שגלידה תעשה לו טוב: אולי תצנן את האש הבווערת בו, אולי תמתיק את ייסוריו. ובכן נסעו למרכז המסחרי וחנו על יד תחנת הדלק. שני קשישים בעלי שפם שיחקו שחמט על השולחנות הקטנים בכניסה למרכז המסחרי, ושומר צעיר ישב בכניסה ומילא תשבצים בכתב יד גס. כשעברו לידו הנהן להם לשלום. אתה מכיר אותו, שאל אברם, ושמואל אמר לא, מה פתאום. מאיפה לי. הם נכנסו וקנו גלידה שוקולד וריבת חלב, אחר כך הלכו החוצה, שני שוטרים שאקדח תחוב בחגורותיהם, שמדים כחולים עוטים עליהם מוצקות. מלקקים גלידה.

בבוקר הגיש את פניו לנשיקה ולא קיבל. למה ככה, אמר לרחלי, ורחלי הסבה ממנו את ראשה. שערות הבוקר החומות-בהירות שלה פיזו סביב פניה כמו הילה קדושה. אני לא יכולה לנשק אותך, אמרה, אני לא יודעת מה אתנו. באמת נסוגו ושבו כבר שבועות, מחפשים נתיב מהיר בין האחד לאחרת. זו העבודה, ידע אברם: שחזר בערבים מאוחר, שמבטו הלך והצטמצם, שכבר נדרך כמו אקדח למשמע כל קול. אולי היא לא רוצה אדם עובד, הוא אמר לשמואל.

שמואל ליקק את הגלידה ארוכות. אין דבר כזה, פסק. כל הבנות רוצות אדם עובד.

לא היה להם כסף. רחלי למדה עיצוב גרפי והוא היה שוטר מתחיל. אבל רחלי היא לא כל הבנות, אמר אברם. איך אפשר שכל הבנות יהיו מושלמות כל כך, רכות בקצותיהן. בבקרים הייתה אורות לו כריך טונה וטחינה ובערב הייתה יושבת לצדו ומחזיקה לו יד בשתיקה. הוא היה מספר לה על המרדף שרדף בשדות של קרית-גת, על כוחה של הסמכות, על משפחת מוסלו שגישר ביניהם. היא הייתה נאחזת בו. אני אוהבת אותך, אמרה אז ולבו גאה בו. עכשיו

בבוקר אפילו לא נשקה לו.
שטויות, אמר שמואל. כל הבנות אותו דבר. היא בטח בוגדת כך
כשאתה לא בבית.

אברם נרעד. איך יכול לומר כך.
סליחה, אמר שמואל. לא התכוונתי. הוא היה שוטר ותיק, שמנמן,
והשיער שלו נקצץ עד דק, כמו היה גיבור סרטי פעולה קשוח ומהיר
חמה. עבר זמן עד שאברם גילה שבאמת היה שמואל אדם נעים,
איש משפחה, שוטר למופת. אבל אתה יודע, המשיך שמואל.
עשרים שנה אני שוטר. אין בניין בעיר הזאת שלא ראיתי בו זוג
בוגד.

היא לא בוגדת, חרץ אברם. אני יודע.
שמואל משך בכתפיו. טוב, אמר. הוא הריס שקית במבה מהמדרכה
והשליך אותה לפת. אברם ראה: השעה התאחרה, השמש ירדה
כבר אל המים, פנסי הרחוב מצמצו ונדלקו כמו הארה עמומה
ובלתי משכנעת. קול צלצול פלאפון עלה מן הניידת כמו קול בכיו
של תינוק.

זו רחלי שלך, אמר שמואל. מביא לו את הפלאפון. אברם חשב:
מה עוד תבקש ממנו. מה עוד יוכל לומר.

אברם, אמרה רחלי, מתי אתה בא. הוא ראה אותה ברוחו: יושבת
ליד הטלפון, ניבטת מבעד החלון בקומתה הקטנה, מחפשת
ומחפשת. השעה הולכת ומתאחרת. חשב שיראו סרט הערב,
שיחבוק אותה, שיחזרו זה אל זה, והנה היא הולכת ומתכלה.

אני פה בתפקיד, חמודה, אמר אברם.
אני חולה, אמרה רחלי. אני צריכה אותך כאן. בגרונה נשנקו
דמעות. אברם נכמר. כל היום חיכתה ובערב לא הגיע, ועכשיו
סחרחרת אוחזת בה וכורכת סביבה אי ביטחון: אולי הוא לא
אוהב אותה עוד.

אני כבר בא, אמר. אני בתפקיד כרגע. והציע: את רוצה לדבר עם
שמואל, להאמין?

לא רוצה 'כבר בא', אמרה רחלי. לא רוצה לדבר עם שמואל. אני
רוצה לדבר אתך, ואני רוצה שתבוא עכשיו. היא החלה לבכות,
ואברם שמע איך דמעות יורדות וחורצות ביניהם תלמים קשים כמו
מילים. מה הסיפור שלכם אתם, שוטרים, אמרה רחלי. מה הסיפור.
מה כבר ביקשתי? תמצא מישהו שיחליף אותך. אברם, אני רוצה
אותך. פשוט בוא.

אני רוצה אותך, אמרה והרעידה נימים נסתרים. אבל מעבר לרגש
הייתה עבודה צריכה להיעשות, אי אפשר לנטוש אותה כך. עוד

רגע, אמר אברם. בית החולים התנשא בקצה הרחוב כמו תמרור אזהרה. הוא השפיל את מבטו. יהיה בסדר, חמודה. אני באמצע משימה. רק מעביר איזה מישהו לתחנת המשטרה ואז אני גומר.

טוב, היא אמרה, אבל תבוא מהר, טוב?

אברם הרים את ראשו. היא רוצה שאני אחזור עכשיו, בסוף המשמרת, אמר לשמואל, ושמואל הנהן בראשו כמבין עניין. יאללה, בוא, אמר. בוא נלך לקחת את האריתראי הזה לפני שיגרום עוד נזק.

עוד נזק, אמר. לאמור: אחד כבר היה.

ששבועיים לפני כן הלכו זוג ברחוב והם אחוזי ידיים. קודם ישבו יחד במסעדה, פסלי אבן הבוהים זה בזו, וביניהם ריחפו רגשות כמו היו מלאכים ודרדרים. יותם הסתכל על שרון ולבו גאה. אני לא יכול עוד, אמר פתאום. הוא קם, הוריד וקיפל את משקפיו ואזי נישק את שרון. היא הסמיקה, תחילה התלבטה בה, אחר כך תבקה אותו אל חיקה. הם הלכו יחד ודילגו את הרחוב, שרים את הציפורים ופורחים את הוורדים ונושבים את הגשם שירד עליהם והוא רענן וטוב. בכיכר הגדולה, ליד סלון היופי של רבקה, נצטברה שלולית גדולה. ילד קטן, מחזיק כדורגל בידו, שיחק בה. ילד! אמרה. תראה איזה חמוד. והוא אמר: את רוצה שיהיה גם לנו אחד כזה? היא נרעדה והסמיקה, והם אחוזי ידיים וקיפצו בשלולית כשפתאום החליק אליהם אופנוע גנוב, נהוג בידי האריתראי, והם נפצעו אנושות ואחר כך מתו. אמבולנס מהבהב החיש את ארבעתם – אותם, את הילד, את האריתראי – אל בית החולים. אפילו חנה באותו המקום שבו חנו עכשיו אברם ושמואל. בשלולית הגדולה נותר כדורגל רטוב ומילות אהבה קטנות, דקות, חלושות כמו זיכרון ישן.

מסדרונות בית החולים היו לבנים ומתרוצצים סביבם במין סערת רגשות. האריתראי היה בפנימית ב', והם פילסו דרך אליו בין אישה שצווחה על עובד הניקיון לבין שני ילדים שקראו מגזיני נשים. רופא רזה, בעל פנים חיוורים, ניצב ליד האריתראי, ופניו אורו כשהם ניגשו אליו. התג שעל חלוקו אמר ששמו בוסקילה. שלום, אמר בקול גבוה מעט, כמעט לא טבעי, והוסיף מידע על המצב שבו החולה הגיע אליהם והמצב שבו הם משחררים אותו. הוא הגיע אלינו חצי עירום, אמר, עם דימוס פנים בטני, ותראו. בינתיים ניגש שמואל ובחן את האריתראי.

למה אין לו נעליים, הוא אמר.
 אין לנו מחסן של נעליים, אמר הרופא. הוא הסתכל על האריתראי.
 תראו, הוא אמר, ממשש בידו איברים שונים בגופו של האריתראי.
 אני לא יודע מה אתם יודעים עליו. הוא הגיע אלינו חצי עירום, עם
 דימוס פנים בטני, עם שני שברים ב-
 כן כן, אמר אברס. לפעמים הייתה רחלי חוזרת על דברים שאמרה,
 והוא היה אומר לה כן כן נחפז שכזה, כמו מבקש להחיש את העניינים
 קודם שנמות כולנו. למה למשוך את הזמן, למה לא להתקדם. אבל
 עכשיו הוא צריך לחזור; למה מתעכבים כל כך.
 יאללה, אמר לשמואל, מה אתה מחפש לו חליפה.
 ושמואל אמר: לא ביקשתי חליפה. רק נעליים. דבר בסיסי. מה עם
 נעליים.
 מאיפה יהיו לי נעליים, אמר הרופא. מה אני, נעלי גלי? בכל מקרה
 הוא לא יכול ללכת.
 אז הוא בסדר, אמר שמואל. אתה מאשר שהוא בריא.
 לא ממש, אמר הרופא, אבל מספיק בריא כדי לא לתפוש מיטה.
 אין לנו מיטות, המסדרון מלא, ראיתם.
 אבל תראה, אמר שמואל, הוא לא יכול ללכת. הרגליים שלו
 שבורות.
 אז מה, אמר הרופא. והתכוון: ישכב לו קצת בבית, ידבר לעצמו,
 יבין מה עשה.
 אז ניקח אותו ככה?
 כן, אמר הרופא, הנה תעודת השחרור.
 איך ניקח אותו ככה, אמר שמואל, ואברס התבונן באריתראי: היה
 לו טיטול על חלציו והחולצה שלבש הייתה מוכתמת בדם. פניו היו
 צרים, שחורים, מהוקצעים. זיפים קצרים וכהים צמחו בדלילות על
 לחייו; היה נדמה שהוא כבן עשרים וחמש, אולי שלושים. הוא הביט
 באברס בעיניים חלולות. הרופא ראה שאברס מביט באריתראי
 והניח לו יד על הכתף. הוא לא יודע מה קורה סביבו, אמר; יותר
 מדי אופיום.
 וגם יש לו טיטול, אמר שמואל בפליאה, ואברס חשב: איך יכול
 להיות אדם צעיר, מפוסל כך, אחוז טיטול.
 הרופא הניד בידו. כן, אמר. זה בסדר, הוא צריך טיטול. אפשר
 לשחרר מבית החולים גם עם טיטול.
 טוב, אמר אברס, נלך כבר. בוא נלך. רחלי לחוצה עלי.

הלילה נח על השמיים כמו שמיכה על תינוק, ורוח ים באה ממערב,

מוריה אשכנזי-רוזנבלום, 'קו אפס', סבון.

מנידה חלושות את הצמרות. אחרי שנה ביחד ביקשה ילדים. היא יושבה מול השולחן ועיצבה גזירי נייר, פתאום הרימה את ראשה. אברם, אמרה, אני רוצה ילדים. כבר? אמר אברם בשעשוע, אבל ידע שזו אינה תשובה טובה. כן, כבר, אמרה. מאז, בכל פעם שהביט בה ראה אימא קטנה, עטוית רצינות. האריתראי שוחרר מבית החולים עם טיטול, והם הובילו אותו אל הניידת בכיסא גלגלים, עוברים בין זקנות מדדות על משענתן ובין צעירים עקורי שנייים. הוא לא יכול היה לזוז, והם הרימו אותו והניחו אותו, רפוי, על המושב האחורי. ריח כהה וחרף התפשט בחלל הניידת; ריח חומרי חיטוי, פצעים, לכלוך. אולי שתן.

הוא מסריח, אמר שמואל. יש לך דאודורנט? אברם הניד בראשו לשלילה. לא, אין לי, אמר. למה שיהיה. אני צריך דאודורנט, אמר שמואל. אי אפשר לנהוג ככה. זה מטשטש אותי. הוא נבר בתא המטען של הניידת, משליך החוצה מטרה מחוררת, שמן מנוע, מעיל שוטרים ישן. אברם עמד והביט בשעונו: השעה הלכה והתקצרה עליו. רק שיהיה מהר, אמר. וחשב: רחלי מחכה בבית. בבוקר לא קיבל נשיקה. אם יאחר, גם בערב לא יקבל. אולי ייפרדו. הוא ניסה לדמות בלבו מה יהיה אם ייפרדו, והלב התכווץ בחזקה וכמעט נחנק.

מה מהר, אמר שמואל. מסריח לי. אתה זוכר את הדאודורנט שהחרמנו מהילדים ההם בטיילת? הוא חייב להיות כאן. אני בטוח שהוא כאן. אברם הביט בתא המטען: ערבוביה שלמה פשתה בו, כמו עברה שם סופה. בינתיים עצרו שתי זקנות לפוש קצת ברוח היס. הן עטו כיסויי ראש – האחד פרחוני בצבעים אדום וכחול, השני לבן וחלק – ובפניהן התקמטו שנות עבר. הן הביטו בשמואל בסקרנות שכבר ראתה הכול.

עוזב אותך, אמר אברם, אני חייב להגיע לרחלי. בוא נזוז. הוא החווה בראשו סביב; אולי פשוט תיקח בושם מאיזו זקנה כאן. שמואל נאנח והוציא את ראשו מתא המטען. יש לכן דאודורנט? הוא אמר לזקנות, מצביע על פנים הניידת. בפנים ישב האריתראי ובהה. מדי פעם הניד ראש, יד או איבר אחר, בתנועה חלושה, קצרת מועד. פשוט יש כאן איזה אריתראי, אמר שמואל לזקנות, ואנחנו צריכים לקחת אותו לתחנה, והוא, אממ, אָה –

הפרחוני מלמלה ברוסית, והלבן חיטטה דקה ארוכה בתיק היד שלה עד שמצאה. היא הוציאה בושם עם צינור התזה, ושמואל לקח וריסס בפנים הרכב. הריח החרף הוחלף אט אט בריח מתקתק, כמעט ורדרד. תודה, אמר אברם ונכנס. שמואל החזיר את הדברים

לתא המטען, אחר כך נכנס למושב הנהג.
אברם הביט בשעונו. סע מהר, אמר. ושמואל אמר בכל חמישים
שנותיו: מה מהר, איך מהר, יש חוק.

עזוב אותך מהחוק, אמר אברם. רחלי עלתה מול פניו. אסור
לי לאחר עוד, חשב. אולי התמהמהתי כך עד שחציתי את הקו,
שנתרחקתי מדי אחד מהשנייה, שנמשכתי אל תוך הלילה. איך
יוצאים מכאן לאור היום, איך מדליקים את הנורה ומגרשים את
החשדות.

ולשמואל אמר: בשביל מה אנחנו שוטרים. תפעיל ציקלקה,
נשאיר אותו לילה בתחנה, נלך הביתה.

אני לא משאיר אותו כאן, אמר רודריגו. הוא היה כהה פנים,
כבד גוף, שאריות משערו המלבין עיטרו את ראשו כמו צמר גפן
שהודבק פה ושם. הוא ישב מאחורי המכתבה שלו, קיפל פתקי
תזכורת לריבועים קטנים וקשים וזרק אותם לפח. השעה הייתה
קצת קודם לשמונה בערב כשנכנסו שמואל ואברם אל המשרד
והודיעו שביצעו את המשימה. מיד שלח רודריגו את שמואל
להכין לו תה מנטה עם כפית דבש ושתהיה שטופה היטב. אני לא
משאיר, הוא אמר לאברם. יותר מדי בלגן, יותר מדי כוח אדם,
ביורוקרטיה, ניירות. פחות מדי אנושיות.

אז מה עושים? אמר אברם.

מחזירים אותו הביתה, אמר רודריגו.

איך הביתה, אמר אברם, הוא לא עציר?

שמואל חזר עם שתי כוסות תה ורודריגו לגם לאט מתוך אחת מהן.
שטופה היטב, שיבח את שמואל, אחר הסתכל על אברם. אתה
יכול להישאר אתו בתחנה הלילה? שאל.

לא, אמר אברם. אשתי מחכה לי.

רודריגו הניח את הכוס. ומה אתה חושב, הוא אמר, שלו אין אישה?
אברם חשב: הרי הוא הרג שני מאוהבים, פצע ילד קטן, גנב אופנוע.
ואם היו אלה אני ורחלי?

אולי, אבל הוא אדם חרא, אמר.

אבל עדיין הוא בנאדם, אמר רודריגו. ועדיין צריך להחזיר אותו
הביתה.

אבל אנחנו לא יודעים איפה הבית שלו, אמר שמואל.

זה שטויות, אמר רודריגו. הוא לגם מכוס התה, עיין בניירות.
קוראים לו בראהן אנקלמי, אמר. 883702748. קחו אותו לשכונה
שלהם באשדוד, כולם שם מכירים את כולם. תמצאו את המשפחה

שלו, תחזירו אותו הביתה ותתנו לשוטרים כאן לישון קצת הלילה.
אחר כך נעצור אותו שוב, ממילא הוא לא יכול לזוז.
אני לא יכול, אמר אברם. אני חייב לחזור הביתה, אשתי חולה.
ושמואל אמר: אני לא מבין מה עושים. איך אין משהו מסודר,
איך –

אין משהו אחר, אמר רודריגו לאברם. רק שניכם כאן, וברלב
במוקד, ואני קצין תורן. אסור להוציא ניידת לשטח בלי שני
שוטרים. אתה מכיר את הכללים.

מכיר, בטח מכיר, אמר אברם, אבל רודריגו. בבקשה. אתה יודע
שאני לא כזה בדרך כלל, אבל רחלי ביקשה שאני אחזור –
אין רחלי, פסק רודריגו וגבותיו הצטופפו כמו שורת מגנים סביב
מבצר. תגיד לה שאתה במשימה דחופה ושתאחר קצת הערב. זה
המחיר של להתחתן עם שוטר. יאללה, אל תסרב לי פקודה פה.
צ'או.

הם לקחו את האריתראי חזרה לניידת, מגלגלים אותו, רפוי,
בכיסא הגלגלים. הניחו אותו, שוב, במושב האחורי, כאילו הפעם
הקודמת הייתה רק חזרה גנרלית. לפני שהתיישב התקשר לרחלי,
רועד באצבעות על המקשים השחוקים.

רחלי, אמר, מה את עושה עכשיו?
אני מעצבת איזה כרטיס ברכה, אמרה בשקט, מה אתך? למה
אתה לא פה?

אני מצטער, אמר, קיבלתי משימה דחופה, עד תשע אני מגיע.
הוא שמע את הקול שלה מתנשם ברקע. אברם, היא אמרה, אני
יודעת שתגיע, אבל מה יהיה אתנו.

הוא ראה אותה יושבת מול המחשב, כוסות קפה מתפזרות סביבה
כמו ילדים אבודים, וחשב: איך אפשר לדעת דבר כזה, מה יהיה.
בקושי אפשר לדעת מה היה.

מפורקות אמר: אמרתי שאני לא יכול, אבל רודריגו אמר שזה
סירוב פקודה. את יודעת שאנחנו לא יכולים להרשות לעצמנו
סירוב פקודה. זה קנס או פיטורים. זה הלימודים שלך, רחלי.
היא שתקה.

זה לא הלימודים שלי, אמרה לבסוף. זה שאתה לא רואה אותי
בכלל. אתה רואה אישה מול העיניים שלך, אולי אימא, אבל איפה
הרחלי שאני בתוך כל המערכת הזאת.

זה לא נכון, אמר ולבו פקע בקרבו. זה. לא. נכון. אני אוהב אותך.
באמת אוהב אותך. בחיים לא אהבתי ככה מישהי.

עד תשע, קצרה רחלי. עד תשע תבוא. אחר כך סגרה את הטלפון. הוא התיישב על אדן המדרכה ואחז את ראשו בכוח, אחר כך ניגב את הדמעות שהחלו לצוץ ועלה לניידת. בחלל הניידת עדיין ריחף ריח הבושם, מתקתק, מחניק את הנשימה. סע מהר, אמר לשמואל. בחייאת, סע מהר. הוא חשב: אם זה לא יהיה מהר, כבר לא יהיה לי לאן לחזור.

כל הנסיעה החזיק אברם בכוח בידית האחיזה ובהה בחלון. מה אתה שקט, אמר שמואל, ואברם רק הניד בראשו והיטיב את אחיזתו בידית. היא תזרוק אותי, הוא אמר לשמואל. כבר כמה זמן שהם משוטטים סביב עצמם, בוהים בטלוויזיה בשעות הערב המאוחרות כשמרבד ורוד פרוש לרגליהם, שותקים זה לזו. פעם אחת הכין לה כוס קפה ולא נענה. צריך שיהיה מישהו שיסביר מה קורה בעולם הזה, שיבהיר: אולי כלו כל הקצין, באו המים עד נפש. גדשה הסאה. נשבר גב הגמל.

מה פתאום, אמר שמואל. הוא כיון את הרדיו בידו האחת, ובידו השנייה ייצב את ההגה. זה לא עובד ככה. בנות לא זורקות ככה, על שטויות כאלה. בסך הכול איחרת. זה לא שאתה בוגד או משהו.

אברם נרפה. אבל מאיפה היא יודעת, שאל. אני לא יודע, אמר שמואל. אולי באמת היא חושדת, ולכן הכול. תראה, אתה חוזר הביתה מאוחר, ומלוכלך, ומתנצל כל פעם מחדש –

אז לא להתנצל? שאל אברם.

להפך, אמר שמואל ולא יסף. הוא שם את הרדיו על תכנית דיבורים. קול נמוך ומרגיע דיבר עם קול גבוה ומבוהל והציע לו נחמה וטיפול מדויק במקקים שבמטבח. בינתיים הגיעו לאזור התעשייה של אשדוד והחלו מחפשים את הכתובת המדויקת שנתן להם רודריגו. כל כך הרבה לנסוע בשביל לחזור, חשב אברם, כל כך הרבה לחפש בשביל למצוא. מי אמר שבכלל יש כתובת מדויקת שאפשר להגיע אליה. וחשב עוד: אולי באמת היא חושבת שהוא בוגד.

הנה, הגיפיאס אומר שזה כאן, אמר שמואל. הם עמדו עם הניידת בקצה מגרש חניה גדול והתבוננו בכביש רבוד עשבים שוטים, שנמשך אל תוך החושך והלילה, עוד ועוד, עד שהגיע לבניין משרדים נמוך אי שם באופק. בקצה המגרש בערה חבית ישנה. הם נסעו על הכביש המרופט, ופנסי הניידת האירו את האספלט. כל הנוער הדפוק של אשדוד – שם, אמר שמואל.

בסדר, אמר אברם, הם צריכים להיות איפשהו. כאן יש להם חבית

בווערת, שיתחממו קצת.

אחרי חמש דקות של נסיעה הם הגיעו אל הבניין, ואברם יצא מהניידת והתבונן בבניין המשרדים: נדמה היה שהוא נטוש. לא היה אור אף לא באחד מן החלונות, והדלת הייתה חתומה ונעולה. אין כאן אף אחד, אמר אברם.

שנייה, אמר שמואל, אני אלך לבדוק. הוא חזר אל הניידת ונסע חזרה אל מגרש החניה. בינתיים הקיף אברם את המבנה וחיפש עדויות לשימוש, למגורים, לנפש חיה שנמצאת בתוך כל העזובה הזאת. הבניין נראה שמור, אבל לא בשימוש. הוא תהה לנפשו איך דבר כזה קורה. איך בניין עדיין מתפקד על אף שהדיירים נטשו אותו. ולמה אנשים גרים בבניין משרדים, מנהלים את חייהם כמו חברה בעירבון מוגבל.

אחרי חמש דקות חזרה הניידת. שמואל ירד ממנה. הם זרקו עליי אבנים, הוא נסער. אמרו שלא מכירים אותו. שהם שונאים אנשים שהם לא מכירים. שונאים שוטרים, ושונאים את העולם המחורבן הזה. הוא ניגב את מצחו.

אני שונא את העבודה הזאת, אמר.

יש לי שוקולד, אמר אברם. אתה רוצה שוקולד?

כן, אמר שמואל. מה השעה בכלל?

אברם שכח את הזמן. הוא התבונן בפלאפון: השעה הייתה שמונה עשרים וחמש. הוא היה צריך לחזור לרחלי עד תשע. לעזאזל, הוא אמר, בוא נזוז.

מה נזוז, אמר שמואל. יש פה אריתראי, צריך להחזיר אותו לאנשהו. ומה עם השוקולד שלי?

בניידת, אמר אברם. הוא פתח את הדלת. הריח הוורדרד התפזר, ובמקומו עמד, שוב, הריח החרیف של הפצעים והשתן. הוא השתדל שלא לנשום, חיטט בתא הכפפות ומצא את חטיף השוקולד. הנה, קח, הוא הגיש לשמואל. פיצוי על המשימה.

שמואל קילף לאיטו את החטיף. מה עושים, אמר, ואברם חשב: גם זה דבר שצריך שיהיה. מישוהו שיגיד מה עושים. מן מפקד עליון על הכול, שיסביר איך מתנהלים בדרך החתחתים הזאת שנולדנו לתוכה. ולעזאזל, לעזאזל, אני חייב לחזור לרחלי. אסור לי לאחר.

רודריגו.

כן.

זה אברם.

כן. החזרתם אותו?

זהו, שלא מצאנו את המקום.
מה זה אומר לא מצאתם את המקום.
זה איזה בניין משרדים, משהו מוזר באזור תעשייה.
נו, בטח שם הוא גר.
מה זה אומר?
לפעמים הם שוכרים משרד כי אין להם כסף לדירה.
אבל הכול סגור כאן. אין אור אין כלום.
בסדר, זה המקום. בטוח שזה המקום. ואם לא, אז איפה שהוא
בסביבה. יש שם אריתראים בסביבה?
כן, קצת, אבל-
אז טוב, תורידו אותו שם.
אבל אין פה כלום, אני אומר לך.
יאללה, אברס, אל תשחק אתי משחקים. זה המקום שלהם, מישהו
כבר יחזיר אותו הביתה.
רודריגו, זה חתיכת חור.
רודריגו, זה שמואל. תקשיב, אני לא מוריד בנאדם ככה באמצע
איזה כביש באמצע שום מקום.
שמואל, אתה שוטר טוב, אתה ממלא פקודות. נכון?
כן, אתה יודע. תמיד הייתי-
מצוין. אז תחזיר לי את אברס. אברס, אתה רוצה לחזור היום
הביתה?
כן.
והאריתראי, גם הוא רוצה?
לא יודע. אני אומר לך, אין פה-
בקיצור, כן. תאמין לי, אף אחד לא רוצה לילה בתחנת משטרה.
לא אתה ולא הוא. תורידו אותו שם.
אבל-
אבל מה?
אבל אין פה כלום.
אין דבר כזה 'כלום', הם שורצים שם בכל השטח. כל האזור הזה
שייך להם. אם הוא לא גר שם, הוא גר ליד. אתה רוצה לחזור
לאשתך?
כן.
יש לך אופציה אחרת?
אפשר להחזיר אותו לתחנה.
לא. אי אפשר. מי ישגיח עליו? כולם הלכו. תורידו אותו שם, זו
פקודה.

מה פקודה?

פקודה, תורידו אותו שם או שתקבלו בראש. תגיד גם לשמואל. זה, או קנס. מה אתה רוצה, שאני אקפיץ שוטר שלא ישן כל הלילה, רק שישגיח על האריתראי הזה?

לא, אבל—

אז יאללה. עליי, תאמין לי. לא יקרה כלום. מפקד התחנה שלך אומר שלא יקרה כלום. ככה אנחנו עושים תמיד.

טוב.

טוב טוב?

טוב, אנחנו מורידים אותו כאן.

מצוין. אז תחזור לרחלי שלך מוקדם היום. תגיד לה שזו מתנה מרודריגו. ביי.

לפני שנסעו התבונן אברם בכניסה לבניין: האריתראי שכב בכניסה, אל מול הדלת. הם ניסו להושיב אותו ולהשעין אותו על הקיר, אבל הוא שב וצנח ונשכב על הרצפה. אברם ראה: ריר נזל מפיו ונמרח על הרצפה המאובקת, הרגליים נזרקו ככלי אין חפץ, כל הגוף רעד כמו אחרי חטא נורא. הוא לקח את המעיל הישן מתא המטען וכיסה אותו, ושמואל הניח לידו את שאריות חטיף השוקולד. אולי יאהב, אמר לאברם בהתנצלות.

אם כן השאירו את האריתראי לחשכה ההולכת וגוברת ועולה מעלה כמו כתוביות בסוף הסרט, ושניהם עלו לניידת ונסעו מהר ככל שיכלו. אברם ירד ליד הבית, והלילה ריחף מול פניו כמו עטלף נטוש ומצווח; איחר כמעט ברבע שעה. כשביקש לפתוח את הדלת מצא אותה נעולה. איזה חרא, מלמל לעצמו, אחר כך היטיב את אחיזתו בצרור הפרחים ונקש, כאילו היה נער מתבגר שעומד ליד דלתה של אהובתו. והלא באמת היו נערים מתבגרים, והלא באמת העולם רענן וירוק ביום אחד ואפור מאוד ביום האחר. הוא נקש עוד ועוד, לזכר הימים שעברו ולזכר הימים שעוד נכוונו. נקש כמו ילד קטן המבקש בדלת וכמו מבוגר אחרי נטישה. נקש כאילו היה מדפק על דלתי מרום. אחרי שנקש חמש דקות פתחה רחלי את הדלת. היא הייתה בפיגימה, ופניה היו רחוצים ומחויכים כאילו לא בכתה עד אותו רגע. הוא חיבק אותה ארוכות.

הכול טוב עכשיו, חשב כשנכנס הביתה. הכול בסדר.

יוסי סויד

*

השלמתי מנין למתים
בבית הרוחות על הר הצופים
נדחקנו פנימה לבד
ויצאנו באותן פרודות החמר
אשר לעולם לא תתלכדנה ללא הצווי האלקי
ובעודנו ממתינים לקו שלושים
לאחר תפלת הקרש האשכנזית
כאשר נסחף היום והתהפך על קצו במורדות הר המנוחות
קרעו את בטן האפרפרת בני מסגד מנסים
ונעשה הרשם שבעזות הרשמקול השורט
נפקעו המים העליונים

*

ראיתי פרח מתרגם לשבעים לשונות
 שאינו מוכן לאף אדם
 ראיתי נחל שזורם בין התנחלות לכפר
 עם מים במקום דם
 ראיתי שני מאורות גדולים
 משמשים באותו הכתר
 וצפור שנסתבכה רגלה בתיל הגדר
 והגבעות בר תתמוגגנה
 ביום האסף כהן ללא חשן
 לאדמת אבות אויביו
 לילה ראשון תחת אפר המקלה
 ראיתי שביל ללא פשר
 גבעה ללא מרות
 שפך תלתלי עשב מבכה
 את היחידי שהטה אָזְנוֹ לתחנונו
 את מי שלא צפה לסוף הטוב
 וידע לשמח במכאוב
 אתן ידי למי שיבטיח לי שהסוף הזה
 אינו קרוב

*

כָּל בְּרוּא אֵל נוּשָׂא
מִתְנַת כְּעוּרוֹ הַמִּיחָדָת
עַל גַּם וְתָרַן
וְעֲלִיהָ גֵאוּתוֹ
הַחֲפוּשִׁית הַמְקַרְנֶנֶת אֶת אַפָּה הָעֵצוּם
הָאֲדָמוּיִר אֶת מִצְנַפֶּת שׁוּעֲלִיו
אֶף אָנִי אֶת חֲלוּנֵי־וּתִי נוּשָׂא
תַּחַת כַּפְתִּי
אוֹ שָׁמָּה נוּשָׂאת הִיא אוֹתִי
וּמָה לִּיהֲדוּתִי מִלְבָּד זְקֵנִי
וּמָה לוֹ מִלְבָּדִי
וְהִקֵּר נוּשָׂא מִצְבוֹתָיו
וְהִנְחֵל גִּלְגָּלָיו
אֶף הַשִּׁיר אֶת זִיוְפוֹ הַמִּיחָדָד
אֲמַרִי לִי סִבְתִּי הַמְתָּה
מָה שְׁלֵא אֲמַרְתָּ לִי בְחַיִּי
אֵל תִּפְגַּע
בְּתַבְנִית הַיְכָלוֹ הָעֵקֶמָה
שֶׁל אֶף בְּרוּא אֵל אֶף פֵּעַם
שֶׁהִיא מִתְנַתוֹ הַיְחִידָה
לְעוֹלָם

- ● - | ויחבש את חמורו¹

חלמתי שיש איזה צדיק שמפורסם בזה שהוא מעולם לא מוריד את השטריימל מהראש, אפילו לא במקלחת או במיטה, והוא סובל ייסורים נוראיים. החממה המזיעה תמיד היא בית גידול לפטריות שלא מהעולם הזה, קשקשים עצומים, עובש, טפילים שאי אפשר לתאר; התפתחו שם צורות חיים ייחודיות, סביבת גידול סגורה, מערכת אקולוגית שלמה. וכל רגע שהוא לובש את השטריימל זו מסירות נפש עצומה לשם יתברך, בגלל הגירוד האיום בכל רגע ורגע, ניסיון מתמיד – להוריד רק לשנייה אחת ולגרד. והוא כובש את יצרו ולא מתפתה. ככה מספרים החסידים בעיירה. אבל אני חושב שאם כך, הרי אף אחד לא יודע מה יש לו באמת מתחת לשטריימל – הרי אף אחד לא ראה את הראש שלו מעולם! ואני נשאר אחרי התפילה, כולם כבר הולכים, העגלונים האחרונים יצאו עם הסוסים, והוא עדיין עם הראש בסידור, ורק אני והוא לבד בבית הכנסת. והוא רואה אותי מתקרב אליו. והוא מבין מהעניינים שלי. והוא מתחיל לצחוק: אני יודע מה אתה הולך לעשות, אבל תיזהר, אתה טועה. זה לא שטריימל מת. השועלים חיים, רק הזנבות שלהם בחוץ, ובתוך הראשים שלהם זה המוח שלי, כל החכמה של השועלים. ואני ממשיך להתקרב, והוא מבין שהוא לא ימלט ממני, והוא מתחיל להתוודות: זה מחובר לראש, ככה נולדתי, מוטציה נדירה, אי אפשר להסיר אותו בניתוח בלי שאני אמות, הוא מחובר ישירות למוח, אני לא צדיק, אבל אתה תהרוג אותי! ואני כבר נוגע בו, והוא מתחנן ממש, בפאניקה, בוכה: אני אגלה לך את הסוד שאף אחד לא יודע! השטריימל הקדוש הזה הוא לא סתם שטריימל, הוא השטריימל של המשיח! הוא עובר אצלנו במשפחה מדורי דורות, השטריימל הזה מתאים רק למוח מיוחד מאוד. אתה יודע מה יצא אם ישימו בתוך זנב של שועל ראש של חמור? אסור, אסור שהשטריימל הזה יגיע לראש הלא נכון, אין לך מושג מה יקרה לעולם אם חלילה

1. העיגול השחור, אשר נבחר על ידי המחבר כשם עט, הוא מטבעו סימן של צמצום – כליאה בעולם שחור, בחיים כפולים של הסתרה, סודות ומידור.

ספרו של - ● - 'עלטה' ראה אור לאחרונה בהוצאת רסלינג.

השטריימל הזה... ופתאום אני חוטף את השטריימל ובורח
אתו החוצה, ומאחור אני שומע זעקה נוראה-נוראה, מעומק
הנפש, זעקה כמו של מישהו שרצחו אותו, ואני מזדעזע כולי:
אוי מה עשיתי? איך יכולתי לעשות למישהו דבר כזה? ומחוץ
לבית הכנסת מחכה לי החמור שלי, קשור, בראש מורכן,
מסתכל עליי. ואני מתקרב עם השטריימל לחמור, ואני

ערן דגני | ימים פרועים

אהבתי ללמוד את חייו של החתול. חתול יודע מתי הוא הולך למות. כשהוא יודע, הוא הולך. לבדו. בבדידותו הוא מת. הרחק מעין חתולית. בחיפושיו אחר מקום ראוי למות בו, הוא זוכר את מסכת חייו. עשר שנים. עשר שנים של הישרדות. הוא מבקש את סליחתם של קורבנותיו, "מילאתי את תפקידי בעולם, כן גם אתם עבורי". חתול איננו הורג לשווא, רק לצורך קיומי. חתול איננו נלחם מלחמה שהוא איננו יכול לנצח בה. חתול איננו אוכל יותר ממה שהוא צריך. חתול איננו שומר אוכל לרגע הבא. הוא צועד אל מותו וזוכר את חוקתו החתולית, שלה היה נאמן משחר ימיו עד ליום זה. לבסוף הוא מוצא מקום נוח למות בו, במזג אוויר שנוח למות בו, בשעה שנוח למות בה, שוכב על גחונו, ומוסר את נשמתו התשיעית אל האחדות הכוללת. גווייתו תזון יצורים חיים אחרים, שארית גופו תשוב אל האדמה, אם כל חי, ותדשן אותה במינרלים חיים.

כך, בלי בתי-חולים. בלי רופא שיקבע: מוות. בלי תרופות. בלי מכונת הנשמה. בלי צינורות. בלי חישובי קצים. בלי הפתעה. בלי הרהורי תשובה. בלי חרטה. בלי פחד מהלא נודע. בלי חברה קדישא. בלי טקס. בלי קדיש. בלי קבורה. בלי מיטה. בלי ארון. בלי בטון. בלי מצבה. בלי רב שיברך. בלי בכי. בלי קריעה. בלי מנהגים. בלי משפחה שתאבל. בלי חברים שילוו אל הרגע האחרון. בלי בת-זוג שתבכה. בלי שבעה. בלי ביורוקרטיה. בלי ביטוח חיים. בלי חובות לדור הבא. בלי מורשת. בלי דור המשך. בלי הנצחה. הוא מת. בפשטות. מת.

ואני לעומתו, יש לי את כל שאין לו. ואני פוחד למות. ואני נאחז בחיים בכוח. ואני רוצה למות בין המון אדם. חייו של החתול מוכרים לי היטב, למדתי מהם רבות, בעיקר את השתיקה. נהגתי להתבונן בו, בחתול. קינאתי בגמישותו הטבעית, בקור רוחו, בנשימתו השקטה והמדודה. גם אני כמוהו חייתי בהישרדות רוב ימיי. הישרדות אדם קשה מהישרדות חתולית, בעיקר בשל העובדה שהאדם נדרש להתמודד עם יום המיתה. המוות, גם אם לא במודע, ליווה אותי מדי יום. לא רק המוות שלי, גם המוות של הקרובים לי. אך לא אוכל להתלונן. מצבי היה נוח פי כמה ממצבם של שאר בני האדם. זאת כיוון שאני, כמו החתול, היה ידוע לי יום מיתתי. אמרתי בלבי: גם אני כמו החתול, אתעלה

על עצמי. איעלם. אתכנס פנימה. אתנחם בבדידותי, ואיאסף אל אבותי בסתר. מוות אצילי, חשבתי לעצמי. למרות כוונותיי, לא עמדתי בפני הדחף ללוות את הקרובים לי ברגע המשבר – יום מיתתי. אז נשארתי במיטתי. כדי לנחמם. כדי לתומכם. בחירתך זו הולידה תוצאה שהולידה סיבה וכן הלאה. גלגל סובב לו ואיננו פוסק. כן, גם לאחר המיתה. בכל אופן, בחירתי זו הביאה עמה שינויים רבים לחיי ולחיי קרוביי. לו רק ידעתי אלו ימים מצפים לי מכאן ואילך. ימים פרועים. ועכשיו, כפי שצפיתי, הימים הפרועים הגיעו. השתדלתי להתכונן אליהם, אך איך יכולתי להתכונן למה שנשגב מהבנתי.

בימים פרועים אלו אין לי אוויר. אני מורדם ומונשם. אוכל מאכלים זרים דרך צינורות לא מוכרים. רעשי המכונות והצפצוף התדיר אמורים להרגיע אותי, אך הם מלחיצים, ומרחיקים ממני שינה. אני עייף, גופי עייף. למרגלות מיטתי חיברו גלגלים כדי שאוכל לנוע בנקל מחדר לחדר. הם מנבאים את סופי. אני יודע. אך לאיש אין אומץ לומר לי את הדברים. במושב שעל-יד מיטתי מתחלפים פרצופים. מביטים בי בחמלה, אך לא באמת מבינים. גם להם קשה. כידוע, איש לביתו ולצרותיו. כך נהגתי גם אני בצרותיהם של אחרים. אך לא עוד. ממיטתי נדרתי, לא אעמוד עוד מנגד.

נחמה אחת לי בתוך הימים האלו. היא תמיד הייתה, נאמנה, לא עוזבת, מבלי סיבה ברורה. היא פה. תמיד תהיה. אני יודע. היום היא ליד מיטתי, מחר אני ליד מיטתה. בזה כוחנו. אני ונחמתי נשבענו זה לזו כי תמיד נהיה. אך מה בדבר אלו שאין להם נחמה כנחמתי הטהורה? עלובים בודדים. ימים פרועים זקוקים לנחמה. בלעדיהם החלל מתמלא בשיגעון. אני יודע אותו. ארור.

כששאלתי אותה, מדוע ככה נאמנה? מדוע עד הסוף? היא הביטה בי, סולחת על ששאלתי. "לא צריך הכול במילים", היא אמרה. אני התביישתי. היא פשוטה, זה אני שמבקש בכוח לסבך את העניינים. מרימה את המטלית מעל מצחי הקודח. טובלת, סוחטת ומניחה בקפידה, כדי לקרר מעט את שרירי פניי. לו רק יכולתי לומר לה עד כמה, עד כמה. אך אין טעם. עבודה יהיה זה חילול הדיבור. נחמתי היא יחידה. לא פעם טעיתי לחשוב שאוכל למצוא נחמות אחרות. חיפשתי ולא מצאתי. דרך ארוכה עברתי מבלי לראות שנחמתי היא יחידה. עכשיו, רגע לפני שנגמר, הבנתי. אומרים מוטב מאוחר מאשר לעולם לא. צודקים האומרים.

אני מביט מהחלון. עלות השחר. היא צריכה ללכת, יש לה מחויבויות נוספות. היא לא מסוגלת ללכת, ואני כופה עליה. היא

מסרבת.

"מה יקרה אם בדיוק כשלא אהיה פה..." היא נבהלה מסוף המשפט.

"אני אשאר עד שתחזרי".

"תפסיק. אתה לא יכול להבטיח לי דבר כזה".

"אשאר"!

היא לא האמינה, אך לא הייתה לה ברירה. היא הלכה. אני אספתי עצמי כדי למלא את הבטחתי. מנוף חלוני בקומה השביעית העיר מתעוררת לאט. זהו הרגע האהוב עליי ביותר ביממה, המעבר מאופל לאור. אהבתי את הבוקר. היא אהבה שקיעות כי האור מפנה מקום ומאפשר לחושך להיות.

אכן ימים פרועים. בצדק נמנעו מהחתול ימים פרועים אלו. אין זה הוגן לעבור ימים שכאלו בלי נחמה. לחתול לא תוכל להיות נחמה כנחמתי. הוא איננו יודע נאמנות מהי. זהו חסרונו וזוהי חירותו המוחלטת. אני חושב שנחמתי עולה בערכה על חירות מוחלטת, אך לא כל בני האדם חושבים כמוני. לא ברור לי מהי רפואתם לימים פרועים כגון אלו, שהרי הייעוד והנחמה קשורים זה בזה. אני, ייעודי מובן לי. אני הולך אליו מבחירה. רק שכואב לי על הקרובים לי. כואב לי על נחמתי. קשה עליי הפרידה. בעיקר קשה לי שהם אינם רואים את הדברים כמוני. לעתים נדמה לי שזה לא הוגן שאין הם יודעים, אך השביעו אותי שלא לספר. סוד המהות מוכרח להישמר פנימה. כך למדתי מהחתול. עוד בילדותי מורגל הייתי לאסוף את שיירי הארוחה, ולפורס בחצר הבית לחתולים העוברים והשבים. הם לא הכירו לי תודה, אך בתמורה למעשי הורשיתי לחיות במחיצתם, ללמוד מהם ואולי גם ללמד אותם. לא יודע. חתול אחד אפור היה קרוב ללבי ביותר, ונהגתי לזון אותו מדי יום. פראי היה, אך גם מאופק ושליט על מידותיו. לימד אותי המון. הוא מת ביום הראשון לחודש השביעי, בדיוק שלושים יום לפני.

המתח בחדר גובר. הדקות חולפות כנצח. לובן הקירות המסוידים להפליא שסביבי מרגיע אותי, אך הכאב מחליש את לבי ואת מחשבתי. מתגבר עליי. חזק ממני. אני מרגיש כבר מוכן לוותר ולעבור אל הממד הבא. גופי ממאן להרפות, הוא מתוכנת להחזיק בממד הזה עד טיפת דמו האחרונה. ואולי זה גם אני באופן תת-הכרתי, שמסרב להיפרד מקרוביי המקיפים את מיטתי. לא

שאפרד ממש, הרי אני כבר יודע, כך מסרו לי אותם שליחים. אמרו במפורש כי הממד הבא מכיל את הממד הנוכחי, אך עוד הוסיפו כי אין זה כך גם להפך. לכן קשה עליי הפרידה. לו יכולתי לחלוק את הדבר עם קרוביי, הייתי מעניק להם תקווה להמשך הקשר, בצורת החדשה.

הצפצופו התדיר ברקע עוזר לי לשמור על יציבות בנשימה. קרוביי ניגשים אליי בזה אחר זה כדי להיפרד, לחבק ולבקש סליחה. מתוקים. "אין צורך בכך" אני עונה. אך הם אינם יכולים לשמוע. הדקות חולפות ואני משתנה. כעת הכרתי חצויה בין הממדים המתחלפים. איני יודע מה מכל שאמרתי הצליחו לקלוט בגופם הפשוט. לי זה לא שינה, דיברתי ודיברתי ללא הרף. כל מה שרציתי ולא הספקתי לומר להם בחיי, אמרתי כעת. למרות עודף החומר במצבם הנוכחי, באחד מחושיהם הם בוודאי הבינו.

נחמתי נכנסה לחדר. הבטתי בה. הבטתי דרכה. היא מוכנה לצאת לדרך. אני מרפה. גופי מרפה. אני עוזב הכול. אני מת. אני מרחף. ריק מוחלט. חלל שאין לו סוף ואין לו התחלה. אני משתאה. מאזין לשקט דק ולא מוכר. איני יודע דבר. אני לא קיים. אני מת. דממה.

ניצוץ ניצת בחלל. שוב השתאות. שאיפה. נשיפה. נשימה. חושיי חוזרים אלי. לאט אני יוצא מחלל הרחם הדוממת, ונולד לחלל חדש. שלוות אין קץ. לאט. ממלאת את החלל. אני מתמסר אליה. אני חדש. אין בי פחד מדבר. גופי מכביד עליי. אני פושט אותו ולובש צורה חדשה. אני רואה את כתונת העור שלי מרחפת מעליי. עכשיו אני מבין איך אני נראה. דם קריר זורם בעורקי. אני מתמלא בכוח שלא הכרתי מעולם. קשוב לזרימת הדם המופלא הזה ומתמכר לרגע. נוספו לי חושים חדשים. אני מכיר אותם, הם כבר היו לי בעבר. עכשיו אני נזכר. גרתי כאן פעם, בממד הקודם הייתי רק אורח. אני זוכר. מדהים.

סביבי קרוביי מבכים ואבלים. אני עובר ביניהם, מחבק ומנשק. לוחש על אוזניהם דברים שכעת מותר לי לגלות. הזמן עומד מלכת. אין בי זמן ואין לי מקום. אני רואה עכשיו בבירור: הכול אחד. כל חיי התאמצתי להבין זאת, וכעת זה פשוט. הכול פשוט. זה אני שסיבכתי את הדברים. אני מתמלא אושר ורוקד. רוקד בתנועות ילדותיות וגמישות. חתוליות. בוחן את גבולות גופי

החדש, ואין להם סוף. מביט באהובי נפשי סביב מיטתי, וכואב יחד אתם את גודל הפרידה. ובאותו רגע ממש, בחוקיות משונה, אני כואב ומתייסר, ובווער בלהבות אושר אין קץ. אני מרוכז. דק כמו אוויר. עיניי גומעות את המראות. לבי נוצר את התחושות. אך קרוביי נחלשים. אני רואה דרכם. בעיניי החדשות הם יפים כל-כך, מוארים, אין בס חסרון. אני מתאהב בהם מחדש. כל-כך קרובים היינו, ועכשיו יותר. לא האמנתי שאפשר ככה קרוב. בחוקיות החדשה הכול אפשר.

אני ממלא את החדר. מקיף אותם, ולוחש על לבם תקווה. שולח להם כוח. החדר מואר. דמויות לא מוכרות נכנסו פנימה. שוכני הממד החדש הגיעו ללוות אותי ואת יקיריי ברגעים הבאים. הם מברכים אותי לשלום, ומזמינים אותי להניח כעת למתרחש, כדי להמשיך בתהליך הצירוף שהתחלתי. "התהליך יימשך שלושים יום", הם אומרים, "עד שתושלם הפרידה מהגוף הקודם. במשך שבעת הימים הקרובים תעבור הכנה לקראת הבאות".

"מה בדבר יקיריי?" אני שואל.

"אתה והם קשורים לנצח. ככל שתתקדם בתהליך תקדם אותם. ככל שהם יתקדמו הם יקדמו אותך. הנכם קשורים יחד בשורש טבורו של עולם".

"מה בדבר נחמתי?"

"יש חלל המגשר בין הממדים. חלל שחצית בדרכך הנה. חלל זה הוא מקום השמור לקשר בין נשמות שהצליחו להתאחד בממד התחתון. בכל עת שתמצאו תוכלו להיפגש שם".

תשובתם הקלה מעט על הפרידה. ניגשתי לפלג המים הקרוב ורחצתי פניי וידיי. מחיתי דמעותיי. הנחתי לרוח לקרר את תווי פניי החדשים. פקחתי את עיניי וראיתי את החתול האפור האציל. אותו חתול מחצר ביתי שנהגתי להאכיל יום יום, עד שנעלם למות בבדידותו. אנו משוחחים. הוא יודע הרבה מעבר למה ששיערתני. הוא מודיע לי כי בדומה לממד הקודם, גם בממד זה הוא יהיה החונך שלי.

אני שומע מנגינה נעימה. ידעתי שהיא לא תעזוב אותי. מנגינה נאמנה. השיר ממשיך ומושך אותי דרך מסדרונות מוארים. החתול צועד על-ידי. הפניות רבות ואני חושש שלא אדע את הדרך חזרה. הרי קבעו את טקס הקבורה שלי לשעה הבאה ואני רוצה

להיות שם בזמן.

"אל דאגה, בממד זה הכול הולך לכיוון אחד. אין טעם לחזור חזרה. הדרך מוליכה אותך אל מקום אחד", מספר לי החתול גאה בכך שהוא כבר השלים את התהליך.

"אם כך איך אגיע לטקס הלוויה שלי?"

"אנחנו הולכים לשם ממש ברגע זה".

"אני מתרגש לקראת הלוויה שלי", אני חושב בקול, "מעולם לא הייתי בלוויה שלי. האם גם אתה התרגשת לקראת הלוויה שלך?" "לי לא הייתה לוויה. נפטרת מהממד הקודם בבדידות מוחלטת. אני חתול".

"למה זה ככה בבדידות? מדוע לחתולים אין לוויית?"

"כיוון שבשונה מכס בני האדם, אנחנו לא אוחזים בממד התחתון". "אני לא מבין, לא פעם ראיתי חתול נאבק על חייו. הרי גם אתם אינכם רוצים למות".

"כוונתי הייתה כי אנו חווים את המוות כחלק מהמשך תהליך לבישת הצורה. מצבי התודעה שלנו שונים משלכם". "אני לא מבין".

"הבדידות הכרחית למצב תודעה זה. סבלנות, אתה תבין הכול. כעת היה נוכח. קרוביך באו ללוות אותך ברגע פרידתך מהממד התחתון".

אני רואה אבל כבד מאוד. לא ידעתי שאני חשוב לכל-כך הרבה אנשים. בחירתי שלא למות בבדידות, אלא למות בין המון אדם, אכן באה לידי מימוש. צער גדול מרחף באוויר בית הקברות. שוכני המקום הוותיקים מגיעים לקבל את פניי. מחבקים ותומכים. אני מביט בגופי הקודם, הבלוי והעיף. הוא עיכב אותי מלעוף, אך אני אוהב אותו ומכיר לו תודה על הדרך שעברנו יחד. בצורת החדשה אין מקום לכעס ולתסכול. הכול אחד, מואר ושלם. אני חוזר ומביט באהוביי שעל האדמה. קשה להם. אני עוצם את עיניי, פורש את כנפיי מעליהם. הם מלווים את דרכי האחרונה. בדמיוני אני מנחם אותם ומפייס את נפשם הכואבת. נראה שזה מצליח. הם מתעוררים מעט. ככל שאני מחזק אותם הם מחזקים אותי.

חסד המקום הולך ומתגבר, הולך וממלא כל בעל לב. קדיש. אני נעמד על יד נחמתי, ומחזיק את ידה. היא מרגישה אותי. אני יודע. מוחה דמעות מעיניה. היא נושמת עמוק. כעת אני נחמתה. פעם תורי ופעם תורה.

תחושה מוזרה מתעוררת. כאילו חוויתי כבר חוויה דומה לזו, אך איני יודע לתת לה שם. יש בה משהו מוכר, בהרגשה הזאת. כאילו המציאות חוזרת על עצמה שוב ושוב ואני שוכח ונוכח. שוכח ונוכח. החתול שומע את הרהורי, ומהנהן כאות לשביעות רצונו מהסתגלותי לתובנות הממד החדש. בינתיים קהל האבלים מתפור. איש לביתו ולשגרת חייו. בעבר נהגתי לבוז לשגרה, כיום אני יודע כי יש בה ערך.

אני חוזר אל ביתי. הבית מלא אנשים. חלקם מוכרים וחלקם פחות. צפוף בבית. סליחה, לא צפוף, עמוס. עומס רגשי שאין לו ביטוי תמיד היה מעיק עליי. אז אני יוצא אל חצר הבית, אל החתולים והעצים. בטבע תמיד הרגשתי שייך, ועכשיו עוד יותר. אני מהלך לאטי. נפרד מהמקומות שבהם אהבתי לשהות. מדי פעם אני חוזר לבקר את גופי שנגנו מתחת ליציקת בטון. לראות שהוא בסדר, ושהוא עובר את השיבה לאדמה בשלום. שנים הוא שירת אותי ועכשיו נגמר. כל-כך הייתי רגיל בו, וקשה להתרגל לשינויים, אבל נראה לי שאני די מצליח.

החתול האפור פוגש אותי בדרכי חזרה ממקום משכב גופי אל ביתי, ומביא לי כינור.
 "כינור?! אני תמה.
 "כינור". הוא משיב בביטחון.
 "הסבר נא". אני מבקש.
 "הנח למחשבות", הוא אומר, "בממד הזה המנגינה מובילה אותנו. התמר את מחשבותיך למנגינות".
 "אבל איך זה? הרי איני יודע לנגן".
 "מניין לך? הרי עוד לא ניסית". אמר וחיך ברכות.

עמדתי בסלון ביתי המוכר, בין בני אדם מוכרים פחות, והתחלתי לנגן. בהתחלה חרקתי, אך מהר מאוד תפסתי את העניין. בביטחון של כנר יודע נגן, אצבעותיי החלו לדבר מנגינות שלא הכרתי. לאושר שבנגינה זו לא היה שיעור. ניגנתי מנשמת. ניגנתי את נשמת. והנוכחים בבית שינו מצב רוחם לטובה עם כל צליל שנוסף והתהווה. עם כל רגע שעבר נפרדתי מהמילים המוכרות שבהן ידעתי לספר, והייתי לאחד עם הנגינה. עליתי והתעליתי, עוד ועוד. עד שמצאתי את שחיפשתי כל חיי על האדמה. ואני מנגן ומנגן.

ואיני יודע כיצד זה אוכל לבאר לכם את מקומי, שכן אולו לי המילים ונפרדו ממני האותיות. רק הבל פה, שנישא על-גבי רוח. הופך לתו ומעיר מיתר ועוד מיתר. צלילים ללא הבנה וחוקיות. אלו נשאר לי.

ואני מלא אהבה מאותו הניגון שפעם ניגנתי. ושכחתי. כעת הוא שב אליי. ואני מנגן מראש-גג כל בית שדורשים בו את קרבותי. ואני מתנגן יחד עם הניגון, ורוקד ושר. ובעלות השחר אני מנגן לאט ובשקט. ובערבי שבת אני מנגן ושר בשמחה גדולה ובקול גדול. הפכתי לניגון. אחד אני והניגון. הוא ליווה אותי מן ההתחלה. איך יכולתי לשכוח.

רוני אלדר-שאשא

*

כָּבֵר שֶׁבַע שָׁנִים
שְׁאַנְחָנוּ יְשָׁנִים
יָחַד
בְּאוֹתוֹ מְקוֹם
וְשֶׁבַע שָׁנִים שְׁאַנְחָנוּ לֹא
בְּשׁוֹם מְקוֹם אֲחֵר
וּבְבִקְרָא אֲנִי קָמָה מִכַּעֲרַת וּמְרָה
וְאַתָּה עוֹצֵם עֵינַיִם וְקוֹרֵא
רַחֵל

וּמִתּוֹךְ הַרְגֵל
נִשְׁקַל בְּעָרֵב רוּחַ וְהֶפְסֵד
וְגַם כְּשֶׁנִּתְנַדְּד נִכְרִיעַ גַּם הַפֶּעַם בֵּן
אֲנִי אֲחֻתִּים אוֹתָךְ כָּאֵן
וְכֵאֵן וְכֵאֵן
עַל כֹּל קִמְטִי
בְּעֵינַיִם עֲצוּמוֹת שׁוֹב תִּגִּיד -
כְּשׁוֹשְׁנָה

וּכְבֵּר שֶׁבַע שָׁנִים שְׁאַנְחָנוּ.
וְהַבֵּית כְּלוֹ מִתְנַדְּד וְעוֹמֵד
בֵּין הַהֶפְסֵד
וְהַרוּחַ שְׁבִין הַמְּלִים וּבֵין
שָׁנָה רֵאשׁוֹנָה לְשִׁבְעִית
וְהַבֵּית כְּלוֹ מִתְנַדְּד וְעוֹמֵד
וְיוֹרֵד וְעוֹלָה וְיוֹרֵד
כְּמִנְחָה עַל כַּף הַדְּמוּי

יצירה

ולפני מה היית:
דף מציר בדבק שקוף.
עוברים ושבים לא ראו כך דבר
היית ריקה וקמוטה ודומה לעוד
ורק החול שזריתי עליך
ורק החול שגזרת
כשהתנערת

*

(אתה יודע צריך לדעת לאהב אותי בדיוק במדה ולא יותר שלא
אטעה לחשב שאני דבר מה אחר משאני שלא אלך ברחוב וחוהה
ואתקל בבור גדול שלא אפל שלא אבוש שלא אקבל מכה בראש
שלא אהב בחזרה יותר מדי)

*

שְׁנֵי בְּתִים מֵאֲתָנוּ
מִיִּשְׁהוּ הָרֵס בְּנִין לְשִׁמּוֹר
לֹא רְצִיתָ לְהַעִיר אוֹתִי
כְּשֶׁבֵאתָ מִהַרְחֹב
וְרִסִּים בֵּית בְּשַׁעְרֶךָ

כְּשֶׁאֲתָה בָּא אֲתָה תְּמִיד מִשְׁתַּדֵּל לֹא לְהַעִיר
אֲבָל הַדְּלֵת וְהַצְעָדִים
וְרִיחַ הַרְחֹב
כְּרִיחַ מִיִּשְׁהוּ אֶהוּב שְׁלֹא רְאִיתִי כְּבָר שְׁנַיִם

וְכֵן תְּמִיד אֲנִי נִפְקַחֶת אֶל הַחֲדָשׁוֹת
שֶׁאֲתָה מְבִיא מִהַרְחֹב
שְׁנֵי בְּתִים מֵאֲתָנוּ
רִסִּים עֲכָשׁוּ

וְאֲנִי מִלְטָפֶת קוֹצוֹתֶיךָ
נִצְלָנוּ גַם הַפֶּעַם
בְּגוֹף רֵאשׁוֹן רַבִּים
בְּבִנְיָן סְבִיל
נִנְחַם

מוריה אשכנזי-רוזנבלום, 'קן ציפור, פרט', קן ציפור עזוב וסוכר.

אילה אברהמי

*

יצחק ורבקה צועקים זה אל זה
משני קצוות החדר
האבנים והבץ לא אוטמים צעקתם
השלחן והכסאות הריקים
השטיח
הספרים
העציץ והפרחים האדומים
מגבירים את הקולות
קורעים ביניהם את החוטים
של הגמל של הנפילה של הקרבן
של המים מן הבאר
עכשו ביניהם רק חוט אחד
של צעקה
יצעק, צועקת לו רבקה
רבקה צועקת כמה היא ריקה

-

ביתי עכשו תפלה וצעקה
ואיני יודעת
מי עומד בקצה החוט.

*

אני קוראת אתה
קורא
הרוח גדלקת
מעבר לשם הקול
לא נמוג. קריאותינו
נפגשות

שומע אידן הן רוחשות
אנחנו רוחשים
הגזמנו
זמננו לחזור.
אתה תקרא לבער
אני אקרא לזרם
הרוח תלפף
את שנינו. רוחנו נחמה
רוחנו מלחמה.
מאנה.

הלוחמים חובשים
את הפצעים. הקשר השבור
לוחש צרוד את קריאתנו

*

החזאי -

בהתחשב במצב התבואה, בשערות, בעננים המחשירים,
 בנשימות, בצפורים המזמרות, בתפלות המואזין הקורעות שנתך,
 בזריחות, בשקיעות ובשנים שביניהן, בקר הנצב, גואה בך, בים
 אליו אינך מגיעה, בגעגוע בו אינך, במדבר, בנשיקות של אמא
 בחיוד של אבא, בטלפונים (ואפשר לומר גם בדירכות), ברוחות
 ובאסמים המלאים, בזעה, בדרךכים, בצוירים, בתזרה
 בחגים המרקנים
 נתן להגיד כי השנה גם את -

סיון הר-שפי | תריז רעין

להדסה והרב מנחם

"תריז רעין דלא מתפרשין לעלמין" (זוהר ח"ג ד ע"א)

הזוג היפה

מנחם משיב נפשי.

ששה ימים אחרי השרפה

ברמינו סמדר.

חן פתאומי,

כמו בגדים שאולים.

נמצאנו בענייה.

כלנו, גם אתם, גם הם

מחכות.

מיחלות.

שתבוא התנועה

חטף-פתח-אהב

מתוך הבכי.

קרבות שדה,

מלחמות רחוב,

מלחמות עולם בבית.

עינים נפוחות מאיכה.

שמש

וירח

בפתור

ופרח

היו לבדידים.

אין מצרף.

הזוג היפה,
דיוקנו המתרבה בעולם,
שויתי.

(ט"ו באב תשע"ב)

הנני

כי היָפָה בְּיוֹתֵר לְאַהֲבָה וְלְאַמוּנָה, היא מלת:
הנני.

הנני לָךְ, לְקִרְאָתְךָ, לְפָנֶיךָ.

הנני שְׁלֶךְ, בְּנֶדֶךָ. מְאַזְיָנָה

לְכָל קְרִיאוֹתֶיךָ הַנְּנִי.

הנני הִנָּךְ.

כי בְּרָגַע הַנְּנִי נוֹפְלוֹת חוֹמוֹת אֲדִירִים.

הַשְּׂרִירִים הַגְּדוֹלִים מִתְרַפִּים, וְכַנְגָדָם נִדְרָכִים

שִׁירִים קְטַנִּים עֲדִינִים, שְׁכָל רְצוֹנָם לְדִיק

רְצוֹנָךְ. שְׁכָל רְצוֹנִי.

וְרָגַע הַחֵן הוּא רָגַע הַחֵן

בּוֹ תוֹם רְגִילִים מִתְגַּלִּים כְּצַפְנִים

וּפְנִים הֵן פְּקַעוֹת שֶׁל יָפִי.

מֵה שְׂרָאִיתִי אֲנִי בַּהֲנְנִי

עֵין לֹא רָאִתָּה

זוֹלָתְךָ.

כי הַכּוֹאֶבֶת בְּיוֹתֵר לְאַהֲבָה וְלְאַמוּנָה, היא מלת:

איִכָּה.

כּוֹאֶבֶת כְּמִכָּה. אִיכָּה.

הַלְוָאֵי תִמְצָא לִי הַלְוָאֵי תִמְצָאֵנִי

מִקְדִּימָה שְׁאֵלְתְּךָ, מִקְדִּים בְּדִידוֹתֵי:

הַנְּנִי.

יהודה ליבס | שלושה

אזכרה, מנחם, באותם הזמנים
איך בשלג בזהר היינו בונים
וזרענו פולים לנון-בית הגונים
שמעון ואתה ואני

זרח לנו שמש בהאי שעתא
בגונים מאירים קשת מקשטה
כי בחביבותא תליא כל מלתא
אני ושמעון ואתה

גם צנצנת המן הכילה המון
התעטר הגליל באכה הר מירון
בחצות תרנגול קורא בגאון
אתה ואני ושמעון

ועתה מנחם התפוגג החלום
במרומיך אינך עושה כבד שלום
עלמא דשקרא מתעורר בשאון
וישב בחד סמכא שמעון

אסתר קמרון | רוחין ונפשיין

שְׁתִּינּוּ
מֵאוֹתָהּ כּוֹס
בְּהָ טָבַעַה שְׁמֶשׁ
שְׁחָרָה,

מֵאַחֲרֵי עֵינֵינוּ
עוֹמֶדֶת אוֹתָהּ
אֲבֹן,

אוֹתָהּ יָד
מוֹשִׁטָה אֶת יָדֵינוּ
זוֹ לְקִרְאֵת זוֹ

“כְּאֵלֶּנוּ, בְּהִיּוֹת אֲבֹן, יֵשׁ עוֹד אֲחֵים.”

דבורה זגורי-רויאל | אלוהי יצחק

ילדות של בית רבן
בתפלת פסנתרים
מושכות נשמות עתיקות,
ובחדר עומדים
נסיכים ומלכות
ושרים אלהי הרוחות.
איך הִיא לך רוח קטנה
ונועזת שהבאת מעמק הים
שקרעה בגזרה, בעינים רושפות
את

קשה ומתוק וזוגם
וחמקה דרך קליד אחד שגורדם,
דרך מי אחד פחות
שיבוא להשם אלי,
שארקס תחרה את שנהב תפלותי.
נשבעתי,
לא אמר עוד

ואדני זקן
ואני אהיה לו בלה
בעיני אגוזים שאיש לא פצח
בעיני אילה נבהלה,
בקתר שזור במכסף שערי
בכלנית פזורה על שמלה.
נשבעתי

לשתות רביעית דעתי
לגמע את יין המרחק.
ואבא עמד לידי ויצחק
ואבא עמד ויצחק.

יהודה גובר | תוהו ובוהו

[בראשית

ברא אלהים את השמים ואת הארץ

וחשך על פני תהום

ותהום]

איך הכל יותר מדי תהו ובוהו,

וכמה חשוד כאן, ואיך כשהיינו ביחד היית אומרת לי
לא לברא את העולם במלים. לא במלים. תברא בחבוקים,
תברא בכאבים. בעלים. תברא ברוח אלהים. מלים הן
לפעמים, איך אומרים, יסודות כל כך רעועים.

והייתי כל כך נאהב עד שלא ידעתי שאפשר גם אחרת.
ואמרתי לך: יהי אור (למרות שהיה), ורציתי עד כלות:
שלא יהיה חשך. שנמצא זה את זה. שלא נאבד.
שלא יהיו ריקים כל כך השמים.
שלא יהיה חלל
פנוי בין המים
והמים

אבל לא יודע

איך פתאום היית רק שולים של חצאית
איך פתאום אני מסתובב סהרורי ברחובות איך
כל האותיות שומרים וכל הדבורים תהו
וכל המלים חשך שעל פני תהום

ולא יודע איך לצעק אותך
אבל בלי מלים איך לצעק
בלי לדבר אליך בלי
להגיד 'היא' איך
להגיד משהו

אבל מה עושים עם כל הצעקות שאני כולא
ואין להן פרקן. ומה עושים עם כל המשפטים הארכים

שְׁחַשְׁבֵתִי שָׁמַיִם רַבִּים לֹא יוּכְלוּ לְכַבּוֹת וְהֵם
מִסְתַּבְּכִים בֵּי.
שָׂאִין לִי לְמִי לְהַגִּיד,
שָׂאִין מֶלֶךְ לְלֹא עִם, שָׂאִין אִישׁ בְּלֹא אִשָּׁה,
שְׁהַכֵּל עוֹמְמוֹת,
שָׂאִין מִי שִׁיחַבֵּק אוֹתִי עוֹד – –

תְּגִידִי, נוֹ, תְּגִידִי מִשָּׁהוּ,
תְּנִי לִי אוֹת. סִמֵּן. גַּם. מִשָּׁהוּ לְהֶאֱחֹז בּוֹ בְּתוֹךְ
כָּל הָאֲבִדוֹן הַזֶּה.

וְתִסְבִּירִי
אִם אֶפְשֶׁר בְּכֻלָּל
לְהִסְבִּיר

לָמָּה הַכֹּל מִתְּפָרֵק לִי בֵּין הָאֲצַבְעוֹת
לָמָּה אֲנִי
רוֹעֵד
כְּמוֹ מִזְקָנָה
כְּמוֹ גְּלִים מִתְּנַפְּצִים
וְכֹל הַלֵּב שְׁלִי
סֹלְעִים נִשְׁבָּרִים,
לָמָּה אֵין לִי מְקוֹם מְנוּחָה
בְּאֵלֵהֶם
לָמָּה הִלַּכְתְּ

כל התחלה היא סוף

לאור

[א]

כל כך הרבה זמן הוא היה כאן ועכשו העלים נושרים,
אחרי שהלך מלאתי את הזמן בשירים. אולי הייתי
צריך לומר דברים, לחשב מחשבות, עכשו
אני מרגיש חצי ממשוהו ופני הדברים אחרים,
הרוחות נושבות.

הגיעה שלכת.

אולי כבר מזמן הייתי צריך
לקום וללכת.

אבל מה כבר נותר לאדם בחיים ההולכים וכבים
אם לא לשבת ולחכות להשלמה בגשם הזה,
בעצים האלה,
בכוכבים.

[ב]

כל אהבה היא גזר דין מות לידידות אחרת וכל ידידות
היא זמנית ולא תחזור על עצמה: כמו שירה. חזרה אחרת
לעתים היא בריחה: שירים שהיינו לוחשים לעצמנו אמש
אתה מקריא היום בקול לנערתך. בעיניכם זורחים פתאום
מקומות רחוקים, דברים יפים מאד: צפורים מזמרות
וספסלים בשדרה. וממה שהיינו נותר רק חוט
מתמוסס והולך. הלא כבר אמרתי: שירה.

לשיר על אהבה של אנשים אחרים. שני אחרים, בחיי,
ועוד אוהבים, נעוצים בשירי כמו כוכבים, כמו כאבים,
כאלו היו עצים: אתה רואה עלים, אתה רואה נצנים,
אחר כך עוברת רוח. משהו עובר, אתה שומע,
משהו חומק, רק בסוף מתעורר בד הצרף לחבק.
אבל אז כבר מאחר: הוא שלה, היא שלו, הם מדברים

בְּקוֹל חֲרִישֵׁי. בְּשָׂדוֹת הָעֶרֶב כְּנֹדוֹת וְאֵינִי יָכוֹל לְהִקְשִׁיב.
בְּסוֹף, כְּמוֹ עֵצִים, הֵם יוֹרְדִים אֶל הָעֵם, אוֹלֵי כְּמוֹ כּוֹכָבִים
נוֹטִים חֶסֶד מִמְּסֻלוֹתֵם. אֲנִי רוֹכֵן וּמֵאֲחַל רַק מִזֶּל, רַק טוֹב,
שֶׁכְּמוֹ עֵלִים הֵם יִהְיוּ לָרֵב. כְּבָר אֲנִי חוֹשֵׁשׁ, דַּעֲתִי אֵינָה צְלוּלָה,

וְהַמְלֵאכִים שָׂרִים בְּמִקְהֵלָה.

שפי רוזנצווייג | בלי תוספות

אנחנו חמישה במקור. לא גדלנו יחד, ולא למדנו בעממי, ולא שירתנו באותו חיל, ואפילו לא אכלנו מאותו המסטינג. אבל כשאנחנו מנגנים פעם בשבוע במרתף של ניסו אנחנו חמישה, ואני לא מחבב תוספות.

רז על התופים, גרוש פעמיים, אבל מאהב מעולה על התופים, יודע להתפרק כמו פצצת אטום ברגעים הנכונים, ויודע ללטרף את הכלי עד שאתה חושב שהוא עושה לך שיאצו ולא מכה בדודים הענקיים במקלות.

ניסו בעל המרתף נשוי פעם ראשונה, יש לו בת בת עשר ושלושה בנים מתחתיה. הוא נובח על הבס בתיאום אלוהי עם ארבעתנו, גם עם אשתו נאווה הוא מדבר רק במבטים, היא מתה עליי, אבל אני קצת נבוך ממנה.

אלקיים הוא בעל החומר. אלקיים רווק זמני, תכף יילכד ברשתה של עמית באומל (מעצבת תכשיטים בינלאומית) הוא דואג לכל העישונים והוא כמובן על הגטרות (חשמלית וקצת אקוסטית). הוא לא יותר מנגן סביר, אבל אלקיים הוא חבר, יותר מחבר, אלקיים הוא הדבק שלנו. ואם מישהו מאתנו ירצה לקפוץ מהגג, מה שלא מופרך בסביבתנו, אלקיים יהיה ראשון לקרוא את מחשבותיו ולשכנע אותו להישאר רק בשביל חמישי בערב...

מאיה עושה שפאגטים על הפסנתר, האצבעות שלה ארוכות כמו באגדות, והיא משיטה אותנו כמו רב חובל שלא מקורקע עד הסוף. כשהעיניים העצומות שלה תלויות בתקרה אני רוצה להגיד לעולם שיצאתי אתה שנתיים, אני כמעט רוצה לחזור אליה. אבל כשהיא פותחת אותם אני ישר מתחבא, כי העיניים שלה יודעות עליי יותר מדי. ואני לא מחבב חודרנות.

ואני זיו דיין, או בקיצור דיין במלעיל. אומרים עליי שאני הבכיין מבטן העוד, שאני מביא אותנו לבאסה הכי מהממת שקיימת בכדור (ציטוט של מאיה), ושסולו אחד של העוד הוא כמו שלושה גיוניטים של החומר הכי טוב שאלקיים הביא בעשור האחרון. ואני כנראה יישאר רווק כי אני לא מחבב תוספות (גם בפיצה) ומתחבא מחודרנות.

אלקיים פגש את ניסו במחסן של בית ספר לקולנוע לפני עשור בערך, הוא אמר לו, נכון אתה מנגן על בס? ככה אומרים אצלנו,

אולי נעשה איזה ג'אס קטן, ניסיון, אני יביא את החשמלית שלי מחר בשש לפה. ניסו ענה לו שבכיף. ניסו הביא אחרי חודש את רז, הגרוש של אחותו. אלקיים יצא למסע בעקבות נגנים נוספים להרכב ועבר ליד דירת הכוך שלי בשעה שהתאמנתי על העוד, נשמעו דפיקות בדלת, מה שלא קרה אצלי בשנים שלפני. חיכיתי שיעברו אך הוא המשיך והמשיך לדפוק. פתחתי והוא אמר לי, אתה לא חייב להתום אבל אתה חייב לנסות. הוא נתן לי את הכתובת של המרתף של ניסו במושב ואמר לי, אנחנו כמה חבריה מנגנים, ביום חמישי, שמע אתה תפור עלינו, אל תשחק אותה קשה להשגה, תגיע. הייתי בשוק, אבל זה בא לי טוב, קצת נהיה לי מחניק בכוך, לפחות ננגן בחלל אחר, ואני לא חייב לדבר איתם או לענות על שאלות, אני אנגן ואחזור הביתה, מה כבר יכול להיות. אחרי שנתיים אלקיים הביא גם את מאיה. היא עשתה אצלו איזה תפקיד קטן בסרט תדמית שהוא בייס, הוא קפץ אליה ושמע אותה מנגנת בפסנתר, זו הייתה הבחירה האחרונה שלו שהייתה נכונה. מאז הוא ניסה להביא מדי פעם עוד נגנים שלא השתלבו, ואנחנו סימנו לו בעיניים שישחרר אותם ואותנו מחוסר ההרמוניה שצרמה במרתף.

ככה, במשך שש שנים בערך, החיים הפכו ליום חמישי מדי שבוע, חייתי בשביל שעתיים שלוש בשבוע, וזה הספיק לי כמעט, רק שהעיניים של מאיה גמרו אותי לאט לאט, ובסוף איכשהו הצליח אלקיים לשכנע אותי לעשות את הצעד האווילי הזה ולהסכים לצאת עם מאיה. שנתיים תמימות ואפילו מאושרות עברו עליי, עד שמאיה אמרה זה או הכוך או אני, ואני הדיכאוני נכנעתי לכוך, שהפך למפלט של חיי מאז שעזבתי את הוריי במושב בדרום לפני שתים עשרה שנה. נכנעתי לכוך וויתרתי על אשת נעוריי, על נפשי התאומה, על האישה שהייתה הסיבה והתכלית השנייה לחיי מלבד ימי חמישי בערב.

אז מה הסיפור שלי? ומאיפה יש לי כסף לשכור דירה במשך שתים עשרה שנה בעיר היקרה הזאת, אם אני לא יוצא מהכוך? ומה הטריגר שהפך אותי לבחור דיכאוני? ומה יש במרתף הזה שמשאיר אותי בחיים שבוע אחרי שבוע?

את כל השאלות האלו רק בנאדם אחד העז לשאול אותי למרות שרבים אחרים רצו. ולמרבה הפלא, לא רק שעניתי לו, אלא שבזכותו השאלות האלו כבר כמעט לא היו רלוונטיות. הסיפור שלי כבר לא היה אישו, ויצאתי מהכוך לדירת שני חדרים. גם מהנטייה הדיכאונית יצאתי אפילו באופן פורמאלי, רק ימי חמישי

בערב עוד נשארו עבורי בעינים, כסס חיים. היה זה עוד ניסיון גמלוני ומטופש של אלקיים להוסיף כלי לימי חמישי בערב. הפעם הוא רצה להיות קול לגמרי והביא בחור עם חצוצרה. כל כך סבלתי מהקול הצווחני הזה ומאיך שכולם התלהבו, שנתתי לעוד דקות ארוכות של בכי, יותר מהרגיל, בכדי למנוע את צהלת החצוצרה של רפאל. רפאל, הבחור החדש מאוסטרליה, מצדו לא התבאס שגנבתי את תשומת הלב, להפך. הוא ניגש אליי בסוף ואמר לי במבטא מוזר, תשמע זה פעם ראשונה שאני שומע עוד הזה, אבל מה אגיד לך מאוד מאוד יפה, סו איי לייק איט ורי מטש, נעים מאוד, רפאל, חבר של אלקיים, והושיט לי את ידו ללחיצה. הסתכלתי עליו חצי בסלידה וחצי בתימהון, ואחרי שלושים שניות החזרתי לו יד קרה ורפויה. והוא, כאילו כדי להגדיל את התימהון, חייך אלי חיוך ענקי ואמר לי: אני אשמח לפגוש לך גם מחוץ לפה בפעם אחרת, יו נואו.

יום למחרת צלצל הפלאפון ועל הצג היה כתוב אלקיים. פחדתי שהולך להתבטל שבוע הבא. מה, אלקיים? שאלתי בלי קול, חצי מחרדה חצי משעמום. נשבר לי ממך, דיין, למה אתה חייב להרוס כל דבר, אתה מרגיש מאוים? אה? כולם עפו עליו, ורק דיין חייב לייבש, עכשיו מה הסיפור שלך? אתה שולל אותו? אז אני שולל אותך! אתה יודע מה? כל חלקה טובה אתה הורס. והוא עוד ביקש ממני את הנייד שלך. אתה לא חייב לענות לי עכשיו, רק תדע שאם אתה לא בעניין שלו אתה בחוץ. הוא בכל מקרה בפנים! ביי. וניתק. עד שירד לי האסימון שהוא מדבר על רפאל ההוא, פתאום הוא הביא לי את האיום הזה, שאני אהיה בחוץ, אלקיים תפס ביטחון, מרגיש בעלות על ימי חמישי בערב, כופה עליי את התוספות המעושות שלו, מה חסר לנו שהוא מביא עוד ועוד אנשים? ואני דעכתי עם המחשבות לעוד שלושה ימים של דיכאון מזוירי, כפי שקראה לתופעה הפסיכיאטרית מהתיכון.

ביום שני בערב שוב צלצל הפלאפון, והקול השביר והמבטא המוזר של רפאל החצוצרן נשמע ממנו, היי זיו, מה שלומך? חשבתי אולי נבוא אליך לדירה או שאולי תבוא ונפגוש בבית קפה, מה אתה אומר? גלגלי המוח נעו בכבדות, יש מצב שהוא בקראש עליי? למה הוא לא עוזב אותי אם אני משדר לו שאני לא מעוניין בקשר אתו ובכלל עם החלל החיצון? שמעתי את עצמי אומר לו משום מקום מודע, אפשר מחר בתשע בבוקר בקפה הניא, מול הגן האורגני, תשאל את אלקיים, הוא יסביר לך. ורפאל הוסיף, וואו, זה אהלה, כמו שאלקיים אומר, תודה רבה לכם, ביי. חשבתי שאני אייבש

אותו ואוריד אותו מהגב שלי בלי שיישאר לו ספק. אחרי שעה עוד טלפון, מאיה, היי דיין, אתה במיטה? חמוד, אלקיים הפיל אותך עם הסנקציות שלו, תיקח תרופות אם אתה צריך, ותגיד לאלקיים שאתה בעניין של האוסטרלי. אתה אפילו לא נתת לו צ'אנס. ועוד משהו, אני לא יודעת אם זה העיתוי הנכון, אבל אני רוצה שתדע שאני מתחתנת. אני כבר חצי שנה בקשר שממש טוב לי, ואני רוצה שתדע שאתה יקר לי מאוד ויש לך הרבה חלק בזה שאני בשלה לנישואין. ושמור על עצמך דיין, אני רוצה לראות אותך ביום חמישי. מתקפת הטלפונים הכתה אותי בהלם. אחר כך ניסו התקשר ואמר, דיין, בוא בחמישי, תן הזדמנות, ואל תעשה לנו סצנות, כולם הצביעו בעדו. ונאוה מוסרת ד"ש, ושאלה היא לא הייתה נשואה היא הייתה מתחתנת אתך. רק רז לא שיתף פעולה עם הלחץ הלא מתון שהפעיל עליי אלקיים באמצעות כולם. לא ידעתי איך לאכול את זה.

שלישי בבוקר בתשע, אני רואה אותו בתוך קפה הניא, יושב מחויך ונינוח, תמים, כל כך ברור שהוא לא ישראלי, אפילו שהוא היחיד מלבד המלצרים בבית הקפה. איך אני נפרד מהנאיביות שלו לעזאזל, מה הוא מוצא בי שהוא כל כך מתעקש לשוחח אתי? אולי אני ימליץ לו על פסטיבל העוד ודי? אני עוד חושב לעשות אחורה פנה, אבל הרגליים שלי מובילות אותי אל השולחן שלי ודו, הוא יושב. מה רצית? אני שואל ביובש. הוא ממשיך לחייך ואומר, שב, אתה ממחר לאיזה מקום? אני המום ממנו ועוד יותר מעצמי, מתיישב ללא קורטוב של מבוכה, שוב מנסה ללא הצלחה להיות מנוכר, רצית לדבר על משהו מסוים? והוא אומר לאט, לא יודע מה זה מסוים, באט אני רוצה לדבר אתך על הרבה דברים. הוא קרח, צנום, לבוש לגמרי רגיל ופשוט במכנסיים חומות וחולצה משובצת מכופתרת בגוונים אפורים, אין כמעט זכר לצהלת החצוצרה, למעט חיוך אמיתי וכן שפיו משרטט. עצם זה שהוא ממשיך לנסות להתיידד אתי על אף כל המהמורות שאני שם לפניו, ממיס אותי באיזשהו מקום. שוב הוא מציין שהנגינה שלי ביום חמישי מעידה על נשמה גדולה, אני מתיישב ואפילו מזמין קפה, אמנם בלי מאפה, כי אני לא חסיד של צירופים לקפה. הוא שואל אותי על מה אני בוכה כשאני מנגן, אני מנסה לעשות פרצוף זועף שלא מחבב שאלות חודרניות, אבל משהו בעקשנות הנאיבית שלו עושה לי להישבר, לקלף אדמה מתפקעת מצמא כבר שנים. אני שומע את עצמי מספר לו על המושב ועל הבריכות, על הילד הדחוי שהייתי עד שהגיע אמיר, שכן חדש, בתקופת התיכון, ואיך שהוא הפך לחברי הטוב

והצלחה להוציא אותי מהתוויות ולגרום לי להביא לידי ביטוי את הכישרונות שלי, וכמה עודד אותי לנגן בעוד. ואיך ידעתי שיום אחד יודיעו לי שהוא נהרג באיזה קרב או בעת מלוי תפקידו (העיניים שלי מתמלאות דמעות אחרי שנים עשרה שנה), ואיך קיבלתי בכאילו שוויון נפש את המוות שלו, ומאז קברתי את עצמי שנים במיני קברים, כמו הכוך למשל, או העסק הקטן והמצליח: מודעות-אבל הדפסה והפצה - דיין בע"מ, ועל הזוגיות עם מאיה והעוול שעוללתי לה כשקברתי גם אותה בכוך, ולא נעניתי לכל הפצרותיה לצאת איתה ולפגוש אנשים מלבד ימי חמישי בערב למרתף של ניסו, ועל האולטימטום שהיא הציבה לי בצדק, ועל זה שהיא הודיעה לי אתמול שהיא עומדת להתחתן ואני מרגיש ששוב מה שניתן לי כמו קרן אור נלקח ממני בבת-אחת. ושמאז מותו של אמיר אני מתרחק מאנשים שמתעניינים בי. כל הזמן הזה רפאל שותק, ניכר שיש ביטויים שהוא לא מבין עד הסוף, אבל הוא לא עוצר אותי. העיניים שלו נתונות רק לכאב שניגר ממני כמו מגוף מלא מוגלה. אחרי שעתים וחצי של וידוי על הדיכאונות מהתיכון, על הקשר שההורים ניתקו אתי, אני חצי אומר חצי שואל, מספיק להיות רפאל? מספיק דברים מסוימים? והוא רק מביט בי באמפתיה נטולת רחמים ונטולת בהלה, ובקשב גדול הוא אומר, איך שמתאים לך.

ביום חמישי בבוקר אנחנו נפגשים בגן האורגני, והוא מלמד אותי קצת יוגה למתחילים. ואחר כך לוקח אותי עם הרכב השכור שלו לתערוכת אומנות בגלריה בקצה העיר וארוחת צהריים בפיצה בשכונה שבה הוא שוכר דירה (אני מתעקש בלי תוספות, הוא לא לוחץ עלי). בערב אנחנו מגיעים ביחד לניסו במושב. כולם תולים בי עיני עגל, אלקיים קופץ לחבק אותי, אני הודף אותו בצינה אבל לא בטינה, אחר כך מעשנים חומר מעולה שאלקיים השיג, וחוגגים למאיה את הבשורה המרגשת עם עוגה שנאווה הכינה. גם הילדים של ניסו מברכים את מאיה והולכים לישון. יורדים למרתף, החצוצרה ורפאל מוסיפים גוון מדהים לקולות שלנו. כאילו בלי שנשים לב התפתח שיח בין תוגת העוד לצהלת החצוצרה, אבל כולם שמו לב וחייכו חיוך מנצח, לבסוף נאלצתי גם אני לחייך.

במשך חודשיים אנחנו נפגשים. אני בעיקר מדבר את מה שלא דיברתי שנים עשרה שנים, הוא מחייך מקשיב, לפעמים צריך שאני יתרגם לו איזו מילה, מציע לחשוב על דברים קצת אחרת אבל בעיקר מקשיב בעיניים תמימות. אני מתרגם לו מאמרים מאנגלית לעברית, כדי לעזור לו לסיים את התואר השני במדעי הרוח. הוא

אומר כל הזמן שהוא חושב להישאר פה לתמיד, שהוא מרגיש סופסוף בבית, הוא מתחיל להתעניין בבחורות בקמפוס, נעזר בי בתיווך ובתרגום גם בתחום הזה. אני כבר חושב על דירה מרווחת יותר מהכוך. משהו טוב קורה לך, אומרת לי מאיה, רק אל תפסיק לבכות בגלל זה, היא קורצת. ימי חמישי הולכים ומשתבחים, משהו בהרמוניה נוסק, אני מתחיל לפחד מהטוב הפתאומי הזה.

חמישי אחד אלקיים מסמס לכולנו להגיע מוקדם, זה חשוב!!! הוא מדגיש. כולם מתייצבים מתוך סקרנות שעה לפני, מחכים למוצא פיו, אולי הוא מתחתן? אולי הוא מביא לנו אקורדיון? לך תדע, אומר לי ניסו בלחש, אולי הוא מביא רקדנים. אלקיים מתוח כמו המיתרים על הגיטרה שלו. אנחנו נגלגל את הצינגלה רק אחרי שנדון בהצעה שעל הפרק בראש שקול. רז אומר לו שאנחנו לא קיבוץ ולא אספה ושיפסיק למתוח אותנו. אלקיים פותח בצרידות לא אופיינית, וידוי קטן אני חייב לכם, הסתבכתי בחרא הזה של ההימורים, חייב מאה אלף שקל לכאלה שנחמדים פחות מכס, יש לי שבועיים לדדליין, עמית לא יודעת על זה מילה, ופתאום אתמול היא זורקת לי גלגל הצלה. חברה שלה מפיקה פסטיבל יוקרה בירושלים, והם מחפשים מופע פתיחה שממזג בין מזרח ומערב, היא יודעת שאנחנו לא מופיעים, אבל לא התאפקה וסיפרה לה שאנחנו משהו נדיר. תקשיבו, אני יודע שאתם לא בקטע למכור את הנשמה, ושאנחנו לא עושים מסחרה ממוסיקה, אבל – – רז קוטע אותו בעצבים, אז למה אתה עושה לנו את זה? ניסו משתיק את גיסו לשעבר (כי רק הוא יכול עליו). מאיה עוצמת עיניים ומקמטת את המצח כמו באיזה בלדה קשה, ואני נועץ את עיניי בכולם, ולבסוף ברפאל שפניו נינוחות ממש כמו ביוגה הבוקר. בקלות כמעט בלתי נסבלת, הירוק הזה לוקח את רשות הדיבור ופונה אלינו בטון של מגשר מנוסה לסכסוכים בתוך המשפחה, תראו, אפאחד לא רוצה בזה מלכתחילה, ואפשר אולי לכעוס את אלקיים על שהוא עושה שטויות הרבה, אבל גם אפאחד לא הולך להשאיר אותך לבד עם המאה אלף שקל, גם אומרים ששום דבר לא בא סתם, עכשיו נגיד כן ואחר כך שיהיה אפשר נרביץ לאלקיים. כולם בולעים את מילותיו כמו מים מנווה מדבר. והמבטא שלו מוסיף לכל המעמד הדבילי הזה חן, נשבר הקרח, אנחנו מסכימים פה אחד להתאמן שבוע שלם יומיום.

אני אסתדר עם קהל? אני שואל בחרדה את מאיה. נעבוד על זה, תעצום עיניים תדמיין שאתה בכוך או עושה יוגה, אל תדאג, היא עונה.

אחרי העישונים, אנחנו מתיישבים על הכלים. מאיה פותחת וכולנו אחריה, החשמלית של אלקיים מפלרטטת נגיעות רוקנרול עם הבלדה הצוענית שלה, אני מצטרף עם מקאם לא מוכר, ניסו בונה תפאורה אקזוטית עם הבס, רגע שקט ורוז נכנס עם התופים כמו כניסה של חתן לאולם, ואז רפאל מרביץ סולו פסיכי ובלתי נתפס, החצוצרה מטפסת מדרגות וצוללת בקול נשבר, הכול אלתור אלוהי מושלם. אלקיים מבקש לשחזר את זה. שכל אחד יכתוב לו בערך מתי הוא נכנס, ומה הוא עושה. ככה במשך שבוע אנחנו בונים שישה קטעים אינסטרומנטאליים, בדגש על הדואטים שלי עם רפאל.

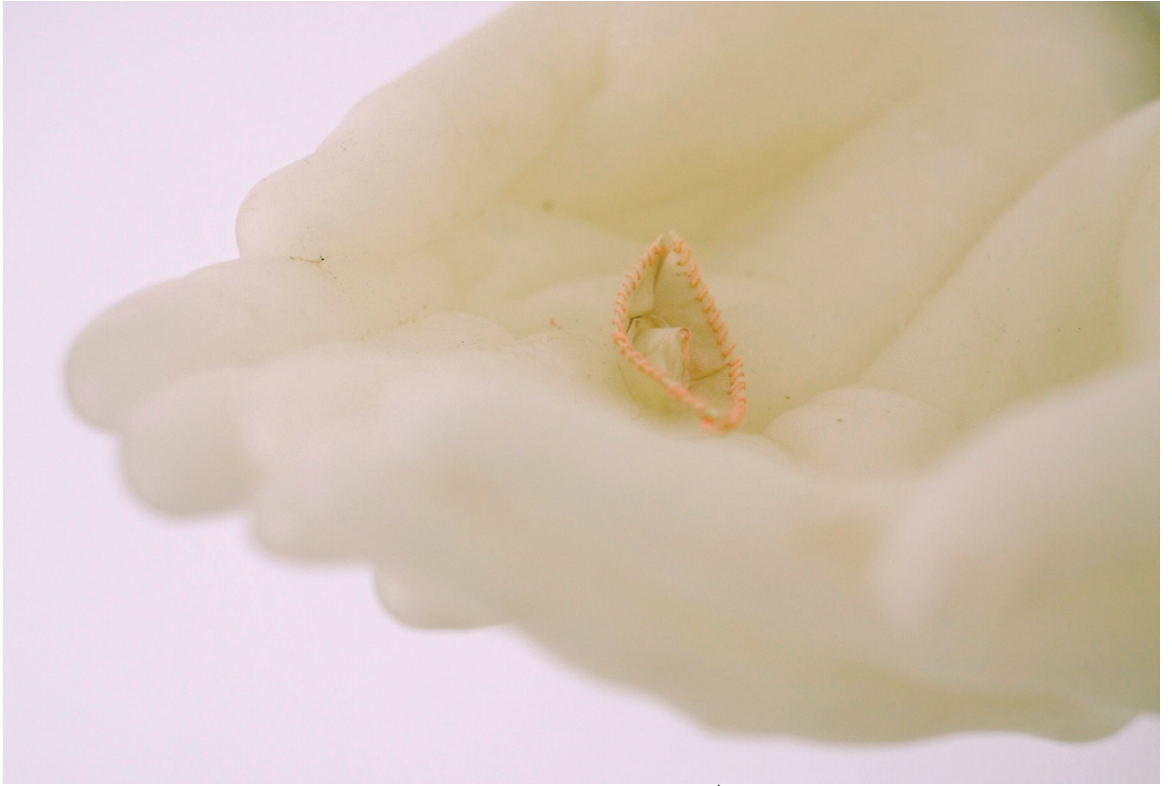
חמישי שאחרי זה עמית באה עם חברה שלה ועם משלחת מכל מיני מקומות בעולם, רפאל מבלבל להם קצת במושגים גבוהים ובקסם שלו, הם כמעט נופלים מהכיסאות אחרי הקטע הראשון, האמת שגם אנחנו. אלקיים, מנהל הלהקה, חותם חוזה ומבקש מקדמה. במשך חודש אנחנו מתראים כמעט כל יום, מהדקים את המופע היטב. למעט כמה התפרצויות של רוז, האווירה מדהימה, אני בעננים, האדרנלין שלי בשמיים. ימי חמישי הורחבו למהלך כל השבוע והרי הם סם חיי. ביני לבין עצמי אני יודע שלא יכולתי לבקש משאלה גדולה יותר. איזה מזל שאלקיים הסתבך, צוחקת מאיה ערב אחד לעברי, הביא עליך רק דברים טובים, קודם את האוסטרלי, עכשיו את ההופעה. תראה אותך איך שאתה שמח, מחבק אותי ניסו.

הערב הגדול מגיע. קבענו בחמש באולם. אלקיים ועמית מחכים לנו משלוש, אני מצטרף בארבע, רוז וניסו מדייקים, מאיה בחמש ורבע, ורפאל מתמהמה. אלקיים מרים טלפון ראשון בחמש וחצי, הוא נראה מוטרד, הפלאפון שלו סגור. אולי קרה משהו? רוז מציע לקפוץ לדירה שלו עם האופנוע. בשש אנחנו מהנהנים בחרדה כלפי רוז, הוא מבין את הרמז ויוצא לדרך. אחרי חצי שעה הוא חוזר עם פנים ברצפה, כולנו מסתכלים עליו, גם המשלחת כבר שם, ונראה שהם מבינים את המבוכה שאופפת אותנו. השכנים אומרים שהוא טס לפנות בוקר חזרה לאוסטרליה.

הדם אוזל קודם מהפנים של אלקיים, פתאום אני תופס שהעיניים של כולם נשואות אליי. אני אמור למלא את החלל שהוא השאיר? למה? אני אשם בחובות שלך? בפרטייה שלו? אני מתפרץ כלפי מנהל הלהקה החדש וההמום, מה אני אמרתי לך כשהבאת אותך? אתה התעקשת, אמרתי לכם מאתיים פעם בלי תוספות. אני מרגיש את העיניים שלי כמו שתי מדורות, שומע את הצוללנים

הפנימיים שלי, המיומנים, לוקחים נשימה אחרונה ומאיימת לקראת חתירה אל המצולות, אני שומע את הנוגדנים שפיתחתי בחודשים לצד רפאל מזנקים אל מרומי נפשי ומותחים מפרשים על הסיפון. רוחות עזות אני שומע, ואמירים ומאיות ורפאלים, וצהלת חצוצרות אימתנית ובכי עוד טורדני, צצים בווריאציות שונות ונהיה רעש גדול מאוד בתוכי ומחוץ לי, ואני מבקש מאוד שאחריו, תכף ממש, יבוא השקט.

אורו במהירות את העוד, מניח עליי את התרמיל, פונה לרוץ בלי לדעת לאן. דיין, אם אתה הולך עכשיו, אין לך לאן לחזור, אתה שומע אותי. ניסו מנסה להפתיע או לאיים או מה שזה לא יהיה, אבל אני באמוק. לאן אתה בורח, פותחת עליי מאיה עיניים שיודעות עליי יותר מדי, מנסה גם היא את הכבד שבנשקים. אני מתערער מעט, משתהה בפתח. אלקיים מסנן בשקט, אפס נשאר אפס. כולם מהסים אותו. פתאום רז אומר, זיו, אתה ילד גדול, תעשה מה שמתאים לך, שים קצוץ על כל השאר. כולם משתתקים, אני סב על עקביי, מניח את התרמיל, מוציא את העוד ועוצם עיניים עד סוף ההופעה, מצליח בקלות רבה מדי לדמיין את עצמי לבד, לגמרי לבד.

שולמית עציון, 'אישי', שעווה, עור וחוט תפירה, 5x16, 2011.

נעמה שקד | קבצנית

בשולי מעשה מזו' בעטלירס לר' נחמן מברסלב

וביום שאחר כן היו גם כן שמחים ומתגעגעים ואומרים: בהיכן נמצא אותה הבעטליר שלא הייתה. והנה היא באה ואמרה הנני, הנה באתי אצלכם לשמוח אתכם, ואני נותנת לך במתנה שתהיו כמוני. ואתם סוברים שאני פלג גופא? אין אני פלג גופא כלל. רק מחמת שנחצייתי ונפלגתי בשעת בריתי, ועל כן מה שאני אחווה בו בוער כאויר שאיננו אכל. אבל באמת יש לי גוף שלמה מאד, גוף יפה וברה מאד, בחינת אשה. וגם עתה אני מפליגה ממש ונוסעת באותם הגלגלים חשוכות של מים שמעל לרקיע ועוברת בכל השערים של רקיע ובכל האצבעות. ויש לי הסכמה על זה מן הלבנה, שמסתובבת וחוזרת במחזור שלה ונדמית בלילות ידועות כאלו היא פלגא, ובאמת אין היא פלג גופא כלל רק שאין אור השמש מגיע שמה, בחינת צד החשוף של הלבנה. והריני מנחת ורוקדת לפניה ככלי שאין בו בושה וכלמה. ואתם סבורים שאני שלמה? אין אני שלמה כלל, רק חסרה מאד ובפלגו נדכה ונשבר. וגם על זה יש לי הסכמה מן פגימת הלבנה כידוע וכו' כנ"ל. כי אם לא שהייתי בפלגו ובחסרון גמור איך הייתי יכולה לשמע החסרונות שלךם ואיך הייה נבראת בי גדל ההשתוקקות והגעגועים. ועתה אני נותנת לך במתנה שתהיו כמוני.

אודות האמנות המלווה

שולמית עציון – בוגרת האקדמיה לאמנות, בצלאל, ובוגרת מכללת אמונה, החוג לאומנות. עוסקת בפיסול, במיצב ובווידאו, מתגוררת ויוצרת בירושלים. עבודותיה המלוות גיליון זה, יוצרות דימויים חזותיים עוצמתיים, שיש בהם אמירה קיומית נוקבת: איל שהוא הסבך של עצמו, עובר מושלך לבדו אל מרצפות רחוב קרות – מנוכרות, אך עודנו קשור בחבלי לידה אל על, סירת נייר זעירה ופגיעה חפונה בכף יד. תחושת הבדידות נשזרת בכל אלו: בדידות שיש בה משום עמידה עצמאית תקיפה ('איל לבן' למשל), בדידות רכה ('אישי') ובדידות בלתי נסבלת בחוסר האונים שבה ('עובר'). בנוסף על כך יש בכל אלה גם מעין סיפור מסגרת גדול יותר מן הנראה: סיפור העקידה במקרה של האיל; המקור המקושר (מקור אלהי? אימהי?) סמוי מן העין ומחוץ למסגרת התמונה – במקרה של העובר; כף היד החופנת (מגוננת אך אולי גם נוטלת-חירות) במקרה של הסירה. האמנית מתגלה – מסתתרת, חושפת טפח – יד בעבודה זו, ומתכנסת אל תוך צילה בעבודת-צילום אחרת ('בלבן').

מוריה אשכנזי-רוזנבלום – בוגרת האקדמיה לאמנות, בצלאל. עוסקת בציור ובפיסול. מתגוררת ויוצרת בירושלים. עבודותיה המופיעות בגיליון זה, נוגעות בחומרי גלם ראשוניים הנושאים משמעות ארכיטיפית כאדמה, מלח, שעווה, סבון. ביצירתן היא משתמשת בתהליכים טבעיים לחומר (כהתמוססות והתפרקות) לבחינת תהליכי זיכרון ושכחה, וכן בגילוף בחומר אל מול עיטופו כהשתקפות של פציעה והחלמה. התוצר של עבודה בחומרים גולמיים מעורר במתבונן תחושות ראשוניות, כאילו מדובר בפיסול בגוף חי. אלו הן עבודות הפועלות קודם כול על הרגש ואחר כך על המחשבה. על אף הפשטות – לכאורה של החומרים ושל הפעולה המבוצעת בהן, העבודות מורכבות בסמליותן. כך למשל חומר טבעי ככותנה, המלופף בחוט זהב, יוצר כפל רגשות של הגנה מחד גיסא ושל בדידות ומלכוד (כלוב של זהב) מאידך גיסא. חומרים דומים מוטבעים בשעווה, יוצרים אפקט אוקסימורוני דומה – מראה שיש בו כיווי ועמימות ביחס לחומר המוטבע, אך גם חשיפות של עצם – אדם במבט כולל; תחושה של חומר חי ומת בעת ובעונה אחת. צירופם של שני הפסלים המופשטים הללו זה

לצד זה, יוצר ביניהם יחסים אך גם מדגיש את בדידותו של כל
עצם לעצמו – כשתי זרועות שאינן חוברות זו לזו או לגוף מאחה.
גילוף בסבון וורוד יוצר עיר-סבון ריחנית ונשית במהותה, שיש
בה חשיפת האינטימי והגופני, עיר חללים פתוחים ריקה וצפופה,
מטרידה ואסתטית גם יחד. בעבודה אחר, כתב דיו הולך ונמוג על
לוח מלח עם התמוססות המצע, מצד אחד יש כאן מחיקה, ומצד
אחר המראה מעלה על הדעת קעקוע בגוף, ואם כך יש בו דווקא
משום חקיקה וזיכרון שהמלח סופג לתוכו ומשמר.